

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

T.C. DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI
2015 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ
GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI
PROJELERİ MALİ DESTEK PROGRAMI(KÖAP03)
ETKİ ANALİZİ RAPORU

/TC_DAKA

/TCDAKA

/TCDAKA

/TCDAKA

WWW.DAKA.ORG.TR

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

Şerefiye Mahallesi Cumhuriyet Caddesi

943. Sokak No:1

İpekyolu/VAN

Tel: (0432) 485 10 15

Fax: (0432) 215 65 54

2024, Van

İSBN: 978-605-7887-23-8

Sayfa Sayısı: 43

Bu yayın dijital olarak yayınlanmıştır.

**2015 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ
GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK
ÖLÇEKLİ ALTYAPI PROJELERİ MALİ DESTEK
PROGRAMI (KÖAP03)****Yayın Sahibi**

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı

Yayın içerisinde kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılmasının fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Kaynak gösterilmek kaydı ile Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

İçindekiler

1	KISALTMALAR	4
2	YÖNETİCİ ÖZETİ.....	5
3	GİRİŞ.....	6
4	PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	7
4.1	Program Tanım ve Kapsamı	7
4.2	Programın Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri	8
5	PROGRAMININ SONUÇLARI	8
5.1	Bütçe Gerçekleşmeleri.....	9
5.2	Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistiki Bilgiler 10	
6	PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	13
6.1	Değerlendirmede Kullanılan Yöntem.....	13
6.2	Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi	13
6.3	Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi	15
6.3.1	İlgililik	16
6.3.2	Etkinlik	18
6.3.3	Etkililik.....	19
6.3.4	Etki	23
6.3.5	Sürdürülebilirlik	25
6.3.6	Destek Geri Bildirimi	28
7	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	32
	EKLER	33
	EK 1. ANKETE KATILAN YARARLANICI VE PROJELERİ.....	33
	EK:2 ANKET FORMU.....	34

TABLolar

Tablo 1: Program Bütçe ve Başvuru Bilgileri.....	7
Tablo 2: Program Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri.....	8
Tablo 3: Program Bütçe Gerçekleşmesi.....	10
Tablo 4: Tamamlanan Projelerin İllere, Toplam Bütçesine ve Hibesine Göre Dağılımı	12
Tablo 5: Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri.....	14
Tablo 6: Değerlendirme Kriterleri Tablosu.....	15
Tablo 7: Ajans 2014-2023 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik	17
Tablo 8: Program ve Proje Etkinliği	18
Tablo 9: Proje Bazlı Etkililik	20
Tablo 10: 2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı(KÖAP05) Başvuru Rehberi Proje Değerlendirme Tablosunda Sürdürülebilirlik.....	25

ŞEKİLLER

Şekil 1: Tamamlanan Projelerin İllere Göre Dağılımı	11
Şekil 2: Tamamlanan Projelerin İllere Göre Hibe Tutarları	11
Şekil 3: Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanına Göre Dağılımı	12
Şekil 4: Yararlanıcıların Destek Programına Başvuru Nedenleri	22
Şekil 5: Yararlanıcıların Hibe Katkısı Olmadan Projelerini Gerçekleştirebilme Durumu	23
Şekil 6 :Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi	25
Şekil 7: Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Halen Aktif Olarak Kullanılma Durumu	26
Şekil 8 : Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar	26
Şekil 9: Proje Sonrası Farklı Fon Kaynaklarının Araştırılması	27
Şekil 10: Proje Deneyimiyle Başka Bir Proje Yürütebilme Kapasitesi	27
Şekil 11: Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri	28
Şekil 12: Yatırımın Bölge İçin Önemi	28
Şekil 13: Hibe Miktarının Cazipliği	29
Şekil 14: Destek Oranının Cazipliği	29
Şekil 15: Ön Ödeme Yüzdesinin Cazipliği	30
Şekil 16: Yararlanıcıların Destek Sürecine İlişkin Düşünceleri	31

1 KISALTMALAR

AR-GE: Araştırma Geliştirme

DAKA: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı

DK: Değerlendirme Komitesi

İŞGEM: İş Geliştirme Merkezi

KAYS: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi

KÖAP03: 2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı
Projeleri Mali Destek Programı

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

2 YÖNETİCİ ÖZETİ

Altyapı, bir ülkenin ekonomik gelişiminde önemli bir rol oynar. Altyapı yatırımları, kamu ile mal ve hizmetler arasında aracılık eden fiziksel oluşumlar olarak tanımlanır. Bu yatırımlar, bir hayli maliyetli olmakla birlikte, ekonomik olarak direkt üretim ve tüketimi etkileyen aynı zamanda da üst yapı yatırımlarını tamamlayıcı özellikte yatırımlardır. Altyapının iyileştirilmesi ile çevresel fayda olarak yollar, havaalanları, su temini, kanalizasyon ve iletişim imkânları gibi altyapı donanımları ve hizmetleri geliştirilir. Aynı zamanda çevresel iyileşmeye imkân vermesi sonucu üretim, turizm, hizmet gibi diğer sektörler de olumlu etkilenir.

Altyapının önemi sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal açıdan da büyüktür. Hastaneler, okullar ile havaalanları, limanlar, karayolları, demiryolları gibi ulaşım olanakları yanında su, elektrik ve doğal gaz gibi enerji hizmetleri ile telekomünikasyon imkânları bir ülkenin fiziki altyapısıdır. Bunların çoğu kamu sermayesi ile oluşturulur ve toplumun tüm kesimlerinin ortak kullanımına açıktır.

Altyapının tamamlanmış olması bölgeye yönelik sanayi yatırımlarını da artırır. Örneğin bir yere üretim tesisi yapıldığında o tesise gidilebilecek yolların, elektrik, su, kanalizasyon, haberleşme gibi alt yapı imkânlarının sağlanması gerekir; bu imkanların sağlanmaması durumunda yapılacak yatırımların başarılı olma şansı bulunmamaktadır.

Gelişmiş bir altyapı, yeni ve doğrudan turizme bağlılığı bulunmayan endüstriler açısından da bölgenin çekiciliğini artırır. Turizm gelirlerinin gayrisafi milli hasıla içindeki payı yükseldikçe üretim ve hizmet sektörü de olumlu etkilenir ve istihdam kaynağı oluşur.

Turizm talebinin artması, altyapı hizmetlerinin genişletilmesiyle karşılanırken, bölgesel kalkınmanın farklı bir yanına hizmet ederken diğer sektörlerin de gelişimine katkıda bulunur. Ancak turizmin kalkınmaya olan etkisini ölçmek zordur ve bu etkiyi ölçmek için gayrisafi milli hasıladaki payı ya da istihdama etkisi gibi göstergeler yeterli olmayabilir. Bu nedenle daha kapsamlı bir yaklaşım gereklidir. TRB2 Bölgesi, deniz, güneş ve kum turizmi yerine farklı turistik değerleri ile öne çıkmaktadır. Ancak bu turistik değerler tek başına yeterli değildir. Bu değerlerin cazip hale dönüştürülmesi ve turistlere sunulması gerekir. Bu da fiziki altyapının yaratılması ve mevcut altyapının geliştirilmesi ile gerçekleştirilebilir. Turizm ile altyapı yatırımları arasında sıkı bir ilişki olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, altyapı ve ekonomik kalkınma arasında güçlü bir ilişki vardır. İyi bir altyapı, ekonomik büyümeyi destekler, çevresel sürdürülebilirliği artırır, turizmi teşvik eder ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlar. Bu nedenle, bir bölgenin ve ülkenin altyapısını geliştirmek, uzun vadeli ekonomik başarı için kritik bir adımdır.

3 GİRİŞ

2015 yılında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), TRB2 Bölgesi'nin yatırım altyapısının iyileştirilmesi amacıyla 2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı'nı (KÖAP03) ilan etmiştir. Bu çalışma da program sonrası değerlendirme raporu özelliği taşımaktadır. Program hakkında genel bilgilere, Programın sonuçlarına, değerlendirilmesine ve çalışmanın geneli için sonuç ve değerlendirmeye yer verilen 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde program ile ilgili tanımlamalar yapılmış olup programın amaç, öncelik ve performans göstergeleri paylaşılmıştır. Programın sonuçlarına yer verilen bölümde ise daha çok değerlendirmede kullanılan yöntem, hedeflere ulaşma düzeyi ve ilgililik, etkinlik, etkililik, etki, sürdürülebilirlik kavramları üzerinde durulmuştur. Sonuç ve değerlendirme başlığı altında da programın uygulanması sonrasındaki çıkarımlara yer verilmiştir.

4 PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1 Program Tanım ve Kapsamı

Bu mali destek programı, Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanmış olan Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2015 Yılı Çalışma Programı ile Ajans uzmanlarının il ve ilçe merkezlerinde yapmış oldukları saha çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde ortaya çıkan 2014-2023 Bölge Planı'nda belirlenen hedefler ve öncelikler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014-2023 Bölge Planında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın TRB2 Bölgesi için belirlediği vizyon *“2023'te, beşeri sermayesini geliştirmiş, etkin üretimle ekonomide yapısal dönüşümü ve büyümeyi sağlamış, oluşan sosyal refahtan herkesin adil bir şekilde faydalandığı, doğal ve kültürel mirasını koruyarak kullanan yaşam kalitesi yüksek, jeo-ekonomik konumu ile çevresine etki edebilen, güvenle yaşanan bir bölge olmak”* olarak tanımlanmıştır. Bu vizyon doğrultusunda, *“Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme”*, *“Yaşanabilir Mekânlar”* ve *“Güçlü Toplum”* olmak üzere, TRB2 Bölgesi için üç gelişme eksenini belirlenmiştir.

Ekonomik dönüşüm ve büyüme ekseninin altında belirlenen *“imalat sanayiinde rekabetçiliğin artırılması”* hedefine yönelik

- Strateji 3: Ortak kullanım alanlarının üretim ihtiyaçlarını ve yatırım taleplerini karşılayacak düzeye getirilmesi;

Yine aynı gelişme eksenini altında belirlenen *“Bölgenin turizm çeşitliliği potansiyelinin sektöre kazandırılması ve turizm gelirlerinin sürdürülebilir şekilde artırılması”* hedefine yönelik

- Strateji 1: Bölgenin turizm potansiyellerinin geliştirilmesi yoluyla turizm faaliyetlerinin bütün yıla yayılmasının sağlanması stratejilerinin gerçekleştirilmesini teminen Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2015 yılında Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı'nın uygulanması için belirlenen toplam bütçe 13.500.000 TL'dir.

Tablo 1: Program Bütçe ve Başvuru Bilgileri

Bütçe	13.500.000 TL
Destek Miktarı	Asgari tutar: 300.000 TL Azami tutar: 3.375.000 TL
Uygun Başvuru Sahipleri ve Proje Ortakları	➤ Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri ➤ Küçük Sanayi Siteleri ➤ Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret borsaları ➤ İl Özel İdareleri ➤ Yatırım Koordinasyon Başkanlıkları ➤ İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri ➤ Belediyeler ➤ Üniversiteler

4.2 Programın Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Tablo 2: Program Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Genel Amaç	İmalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölge'nin kalkınmasına katkı sağlamak
Program Öncelikleri	Öncelik 1: İmalat, ticaret ve hizmet sektörlerinin ortak kullanım alanlarının oluşturulması, altyapılarının güçlendirilmesi ve modernizasyonu Öncelik 2: İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması Öncelik 3: Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi
Performans Göstergeleri	➤ Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı ➤ Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı ➤ Atık Su Arıtım Kapasitesi ➤ Atık Su Boru Hattı Uzunluğu ➤ Atık Su Arıtımı İçin Yapılan Harcama ➤ Restore Edilen Tarihi veya Kültürel Kapalı Alan Büyüklüğü ➤ Restorasyonu Yapılan Yapı Sayısı ➤ Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü ➤ Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü ➤ Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı

5 PROGRAMININ SONUÇLARI

Program kapsamında 7 proje tamamlanmış olup proje özelinde ortaya çıkanlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Bitlis Belediye Başkanlığı - Tarihi Bitlis Çarşısının Yeniden Canlandırılması Projesi: Tarihi Bitlis çarşısının sokak sağlıklılaştırma ve çevre düzenlemesi projeleri ihale edilerek yapıldı. Çarşıda faaliyet gösteren 122 esnafın dükkânlarının cephe ve çatıları yeniden tasarlanarak köhne görüntülerinden kurtarılıp sağlıklılaştırıldı. Çevre düzenlemesi projeleri tasarlanarak engelli geçişlerine uygun yol ve kaldırımlar inşa edildi.
2. Muş İl Özel İdaresi - Muş Tekstilkent Projesi: Proje sonucunda, Muş ilinde tekstilkent olarak tahsis edilmiş bir alanda altyapısı mevcut, yatırımcılara tahsise hazır hale getirilen 6 (altı) adet bin metre karelik tekstil atölyesi inşa edildi.
3. Tatvan Belediyesi - Sergi Mekânı Projesi: Tatvan Doğu Anadolu Fuar alanında çok amaçlı bir sergi mekânı inşa edildi. Bu mekân, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin sergilendiği seminerler, toplantılar, sergiler, kermesler, canlı dinletiler, söyleşiler ve paneller gibi çeşitli etkinliklerin gerçekleştirilmesine olanak sağlayacaktır.
4. Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi - Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi: Üst yapıları tamamlanan Şemdinli Küçük Sanayi Sitesinde 450 m²'lik sosyal tesis ve idari bina inşa edildi. İnşa edilen dükkânların

kullanılabilmesi için altyapılarının tamamlanması amacıyla 1 adet elektrik trafosu, 1061 metre uzunluğunda yer altı enerji taşıma kanalı ve yer altı elektrik kablosu döşemesi, 32 adet direk ve dış mekân aydınlatma elemanı ile çevre aydınlatma sistemi kuruldu. 150 m tali hat 165 m ara hat ve 420 m uzunluğunda ana hat kanalizasyon şebekesi döşendi. 50 işletme için 818 m uzunluğunda içme suyu şebekesi çekildi. 691 metre uzunluğunda kar, yağmur suları için tahliye kanalları yapıldı. 6.400 m² parke taşı döşendi. Sanayi sitesi giriş ve ara yolları yapıldı. Güvenlik kamera sistemi kurularak Şemdinli KSS'nin altyapısı modernize edildi.

5. Tuşba Belediyesi - Kalecik Seyir Tepesi Yapım İş Projesi: Kalecik Seyir Tepesi yapım işi kapsamında 600 m² kapalı alana sahip restoran, kafeterya, Urartu kültürüne ait ürünlerin satışının yapılacağı küçük ölçekli bir işletme olarak faaliyet gösterecek dükkânlar, otopark ve aile parkları ile çevre duvarı inşa edilmiştir.
6. Van İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü - Ayanis Kalesi'nin Turizme Kazandırılması Projesi: Proje kapsamında Ayanis Kalesi'nin en önemli bölümü olan ana tapınak alanı 1225 m² reflekte cam sistemiyle kapatıldı ve çevre düzenlemesi yapıldı. Kalenin alt kısmından tapınak alanına kadar ahşap 350 m² travers yürüyüş yolu inşa edildi. Yürüyüş yolu üzerinde 3 noktaya seyir terasları yapıldı ve bilgilendirme levhaları monte edildi. Kaleye gelen ziyaretçilerin araçlarını park edebileceği iki adet otopark yapıldı.
7. Hakkâri Üniversitesi - Hakkâri'nin Turizm Merkezi Meydan Medresesi Projesi: Proje kapsamında Hakkâri Meydan Medresesi çevre düzenlemesi ve küçük çaplı restorasyonlarla korumaya alınmış olup ilin sembolü konumuna getirilerek işlerlik kazandırılmıştır. Alanda ilin kültürel eserlerinin sergilenebileceği bir mekân olarak hizmet veren Hakkâri Kültür Evi inşa edilmiştir. Hakkâri Meydan Medresesi ile yanında inşa edilen Hakkâri Kültür Evi ve etrafındaki çevre parkı ile yerli ve yabancı turistlerin ziyaret edeceği bir mekân oluşturulmuştur. Hakkâri iline 4.300 metrekare alanlı bir turizm mekânı kazandırılmıştır.

5.1 Bütçe Gerçekleşmeleri

Programın başlangıçta ilan edilen toplam bütçesi 13.500.000,00 ₺ iken sözleşmeye bağlanan 11 projenin bütçeleri toplamı Yönetim Kurulu kararı ile 15.007.683,82 ₺'ye çıkarılmıştır. Başlangıçtaki eş finansman tutarı ise 7.743.863,34 ₺ idi.

Program sonunda tamamlanan 7 projede Ajans katkısı 11.686.800,42 ₺ ile %77,87 oranında, eş finansman ise 8.678.833,44 ₺ ile % 112,07 oranında, Ajans desteği ve eş finansman toplamında Program genelinde 20.365.633,86 ₺ ile % 89,51 oranında bir bütçe gerçekleşmesinden söz edilebilir.

Hakkâri İl Özel İdaresinin “Kayak Tesisi Kapasite Geliştirme Projesi”nin başka bir finansman kaynağı ile söz konusu projeyi uygulaması nedeniyle sözleşme karşılıklı olarak feshedilmiştir. Yönetim Kurulu tarafından Erciş Belediyesi, İpekyolu Belediyesi ve Özalp Belediyesinin proje başlangıcında talep ettikleri destekten daha düşük bir destek verilmesi kararlaştırılmış, bu nedenle destek yararlanıcılarının artan eş finansmanı karşılama imkânlarının bulunmadığını beyan etmesi üzerine sözleşmeler karşılıklı olarak feshedilmiştir.

Bu durum hem destek tutarı hem de eş finansman gerçekleşmesini aşağıya çekerken bazı yapım işlerinin bütçe tutarlarının çok üzerinde tamamlanması sonucu da eş finansmanın başlangıcın hayli üzerinde gerçekleşmesine sebep olmuştur.

Tablo 3: Program Bütçe Gerçekleşmesi

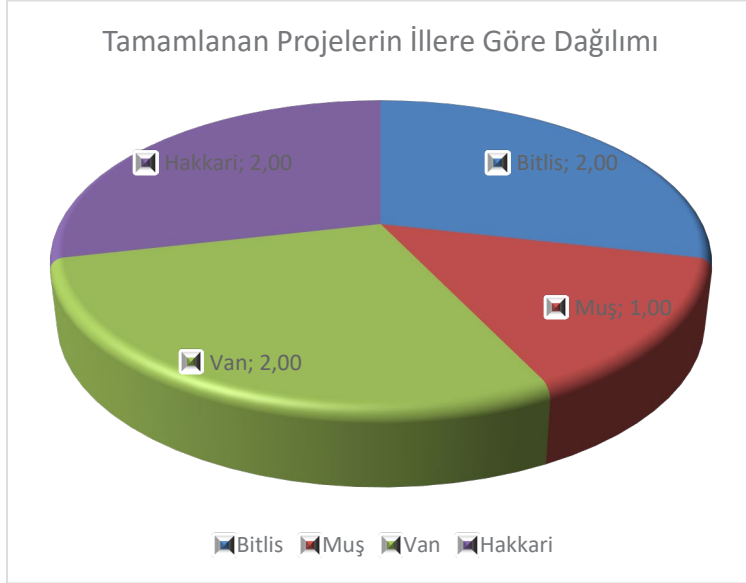
Duyurulan Program Bütçesi	₺13.500.000,00	
Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı (a)	₺15.007.683,82	
Toplam Eş Finansman Tutarı (b)	₺7.743.863,34	
Eş Finansman Dahil Toplam Tutar (a + b)	₺22.751.547,16	
Toplam Gerçekleşen		Gerçekleşme Yüzdesi
Ajans Katkısı	₺11.686.800,42	77,87
Eş Finansman	₺8.678.833,44	112,07
Toplam	₺20.365.633,86	89,51

5.2 Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistikî Bilgiler

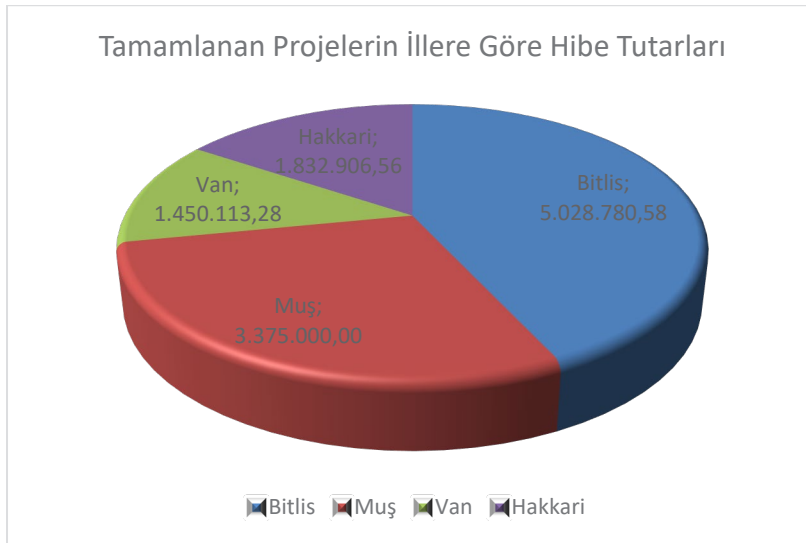
Program kapsamında 38 proje başvurusu yapılmış olup bunlardan ön inceleme aşamasında hiçbir proje elenmemiş ve tamamı değerlendirmeye alınmıştır. Başvuruların 21 tanesi DK Değerlendirmesinde başarısız bulunmuş, değerlendirme sürecinin sonucunda 9 asil, 8 yedek olmak üzere 17 proje başarılı bulunarak yönetim kuruluna sunulmuştur. Yönetim Kurulu toplantısında her ilin başarılı ve yedek projelerine 3.375.000 TL destek sağlanacak şekilde program bütçesinin her ile eşit şekilde bölünmesi kararlaştırılmıştır. Yönetim kurulunun aldığı karar neticesinde Van ilinde Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün projesinde bütçe revizyonu yapılarak Van ili için ayrılan bütçenin diğer yedek ve başarılı projelere 640.428,60 TL destek sağlanacak şekilde başarılı projelere ait liste onaylamıştır.

Toplamda 11 proje sözleşmeye davet edilmiş ve bu projelerin tamamı ile sözleşme imzalanmıştır.

Uygulama döneminde maliyetlerin artması ve eş finansman sağlanamaması gerekçe gösterilerek Van ilinden 3 projenin sözleşmesi karşılıklı olarak feshedilmiştir. Hakkâri ilinden 1 başvuru sahibi başka finansman kaynağı ile projesini uygulayacağını belirterek sözleşmesinin feshedilmesini talep etmiş ve Ajans tarafından yararlanıcının sunduğu gerekçe haklı bularak sözleşme karşılıklı olarak feshedilmiştir. Program uygulama döneminde Bitlis Belediye Başkanlığının ve Tatvan Belediyesinin yürüttüğü projelerde destek tutarları Yönetim Kurulu kararı ile %50 oranında arttırılmıştır. Program sonunda 7 proje tamamlanmış olup bu projelerin illere göre dağılımı ve destek tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1: Tamamlanan Projelerin İllere Göre Dağılımı

Şekil 2: Tamamlanan Projelerin İllere Göre Hibe Tutarları

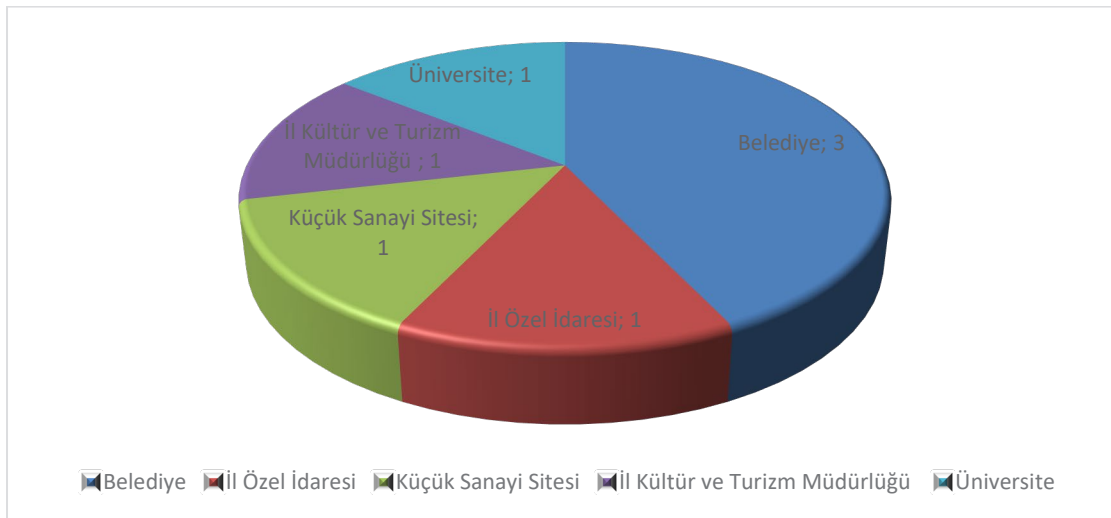
Tamamlanan projelerin illere göre hibe oranları incelendiğinde 2 proje ile Bitlis iline % 43,03, 2 proje ile Muş iline 28,88, 2 proje ile Hakkâri İline 15,68, 2 proje ile Van iline %15,68 oranlarında destek sağlanmıştır.

Tablo 4: Tamamlanan Projelerin İllere, Toplam Bütçesine ve Hibesine Göre Dağılımı

İL	PROJE DAĞILIMI		TOPLAM BÜTÇE (TL)	HİBE DAĞILIMI	
	SAYI	%		TUTAR (TL)	%
Bitlis	2	28,57	9.973.080,34	5.028.780,58	43,03
Hakkâri	2	28,57	2.680.080,69	1.832.906,56	15,68
Muş	1	14,29	4.903.268,78	3.375.000,00	28,88
Van	2	28,57	2.809.204,05	1.450.113,28	12,41
Toplam	7	100	20.365.633,86	11.686.800,42	100

Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanı

Program kapsamında destek alan 7 projenin yararlanıcılarının 3'ünü (%42,86) belediye, 1'ini (%14,29) il özel idaresi ve 1'ini (%14,29) İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1'ini (%14,29) Küçük Sanayi Sitesi ve 1'ini (%14,29) ise Üniversite oluşturmaktadır.

Şekil 3: Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanına Göre Dağılımı

6 PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1 Değerlendirmede Kullanılan Yöntem

2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı'nın etkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini tamamlayan yararlanıcılar ile anketler yapılmıştır. Anket formu programın tasarlanmasında görev alan ve projelerin izleme sürecini yürüten Ajans uzmanları tarafından proje sürecinde tutulan izleme formları, yararlanıcı beyan formları, ara-nihai rapor, proje ve program kapanış raporları da tekrar gözden geçirildikten sonra hazırlanmıştır. İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından destek yararlanıcıları ile iletişime geçilerek anket yapılacağı belirtilmiş, anket formları resmi yazı ve e-posta aracılığıyla kendilerine iletilmiştir. 17.08.2020-09.09.2020 tarihleri arasında anketler doldurulmuş olup veri kontrolü ve girişleri, Excel ve SPSS programları yardımı ile analiz edilmiş ve sonrasında da rapor haline getirilmiştir.

6.2 Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi

Program kapsamında belirlenen imalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölge'nin kalkınmasına katkı sağlama amacına yönelik belirlenen öncelikler ve bu öncelikleri gerçekleştirecek performans göstergelerine bakıldığında özellikle birkaç gösterge dikkat çekmektedir:

Yararlanıcılar tarafından ilk başvuru sürecinde KAYS üzerinden doldurmaları istenen performans göstergeleri hedef değerleri kimisinde yanlış anlaşılmış ve istenen göstergeden farklı değerler ya da kimisinde de mümkün olabileceğin çok üzerinde değerler girilmiştir. Bu durum projelerin tamamlanması sonrasında hedeflerin gerçekleşmesini oldukça aşağıya çekmiştir. Özellikle “Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı” performans göstergesi proje bitiminde gerçekleşen değerlerinin hedeflenenin çok altında gerçekleşmesinin nedeni başvuru döneminde bu performans göstergesi için hedeflenen değerlerin gerçekçi tanımlanmamasından kaynaklanmaktadır.

Program kapsamında yürütülen Muş Tekstil Kent Projesinde başvuru döneminde tanımlanan “Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı” performans göstergesi için kurulacak tekstil kentin arazi büyüklüğü düşünülerek hedeflenen değer 36.816 m² olarak belirlenmiş ancak nihai rapor döneminde bu değere inşa edilen yapıların kapalı alan toplamı olan 6.000 değeri girilmiştir. Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesinde aynı performans göstergesi için mevcut durum 10.000 m² ve hedeflenen değer 20.000 m² olarak belirlenmiş ve çalışma yapılan sanayi alanı düşünülerek gerçekleşen değere 20.000 m² girilmiştir. Program ölçeğinde bu performans göstergesi değerlendirildiğinde endüstri bölgesi kapalı alanı ve açık alanının toplandığı için gerçekleşen toplam değer hatalı olduğu görülmektedir.

Proje özelinde hedeflenen restorasyonu yapılan yapı sayısına bakıldığında hedeflenen değerin 3, gerçekleşenin ise 1 olduğu görülmektedir. Ayanıs Kalesi'nin Turizme Kazandırılması Projesinde söz konusu performans göstergesi hedef değeri 2 olarak belirlenmişken gerçekleşen değer 1 olarak beyan edilmiştir. Ancak proje başlangıcında da bu değer hatalı girildiği ve Ayanıs kalesinde restorasyon yapılabilecek eser bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca

Hakkâri'nin Turizm Merkezi Meydan Medresesi projesinde hedef değer 1 olarak tanımlanmasına rağmen gerçekleşen değere herhangi bir değer girilmemiştir. Bunun sebebi ise proje kapsamında Meydan Medresesinde herhangi bir restorasyon öngörülmemiş olması ve sadece medresenin bulunduğu alanda rekreasyon işleri ve kültür evi inşasının yapılmış olmasıdır.

Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü performans göstergesinde ise öngörülen değer 124.522 m² olduğu ve gerçekleşen değer 244.172 m² olduğu görülmektedir.

Bu performans göstergesinin hedeflenen değer yaklaşık iki katı oranında gerçekleşmesinin nedeni Ayanis Kalesi'nin Turizme Kazandırılması Projesinde hedeflenen değer 350 m² olması ve nihai rapor döneminde gerçekleşen değer 120.000 m² girilmesi olduğu görülmüştür. Bu proje özelinde performans göstergesi gerçekleşmesi girilirken çalışma yapılan tüm alan olarak değerlendirilmiştir. Oysa düzenlenen otopark alanı, yürüyüş yolu, seyir terası ve tapınak alanının beyan edilen büyüklükte olmadığı yapılan izleme ziyaretlerinde gözlemlenmiştir.

Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü performans göstergesinde ise öngörülen değer 13.635 m² olduğu ve gerçekleşen değer 133.620 m² olduğu görülmektedir. Bu performans göstergesinin de hedeflenen değer yaklaşık 10 katı oranında gerçekleşmesinin nedeni yine aynı projede 1.615 m² olarak belirlenen hedef değer için nihai rapor döneminde gerçekleşen değer 120.000 m² girilmesi olduğu görülmüştür. Bir önceki hatalı durum bu performans göstergesi için de geçerlidir.

Tablo 5: Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri

		Program Performans Göstergesi	Hedef	Sonuç
AMAC İmalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölge'nin kalkınmasına katkı sağlamak.	Öncelik 1. İmalat, ticaret ve hizmet sektörlerinin ortak kullanım alanlarının oluşturulması, altyapılarının güçlendirilmesi ve modernizasyonu	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	1.663.791	1.661.541
		Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı	56.816	26.000
		Atık Su Boru Hattı Uzunluğu	1	1
	Öncelik 2. İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	217	209
		Kurulan/Geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezlerinden Faydalanan	75	75

		Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı		
	Öncelik 3. Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi	Restore Edilen Tarihi veya Kültürel Kapalı Alan Büyüklüğü	4300	4300
		Restorasyonu Yapılan Yapı Sayısı	3	1
		Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	124.522	244.172
		Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü	13.635	133.620
		Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	125	123

6.3 Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi

Ajans tarafından yürütülen desteklerin değerlendirilmesinde; ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri dikkate alınır. Bu kriterlerin ölçülmesinde proje bazlı ele alınan temel sorular ve zamanlaması aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 6: Değerlendirme Kriterleri Tablosu

KRİTER	TEMEL SORULAR	ZAMANLAMA
İlgililik	Proje paydaşlar ve hedef grup tarafından ortaya konulan ihtiyaçları başarılı bir şekilde ele alıyor mu? Projenin hedefleri ulusal, bölgesel ve yerel politika ve öncelikleri karşılıyor mu?	Uygulama öncesi ve boyunca
Etkinlik	En uygun uygulama yöntemi kullanıldı mı ve kullanılan yöntem maliyet etkin mi? Proje girdileri ekonomik olarak kullanıldı mı ve öngörülen çıktılar üretilebildi mi?	Uygulama boyunca
Etkililik	Proje faaliyetleri, genel ve özel amaçlara ulaşılmasına ne kadar katkı sağladı? Sorunların çözümü ve katma değer yaratmada başarılı oldu mu?	Uygulama tamamlanmadan hemen önce ya da tamamlandıktan hemen sonra

Etki	Proje sonucunda paydaşlar ve hedef gruplar üzerinde ne tür etkiler oluşturuldu? Bu doğrudan etkiler dışında dolaylı, yan etkiler ya da beklenmeyen etkiler de oldu mu?	Uygulama sonrası
Sürdürülebilirlik	Projenin etkileri ve sonuçları sorunların sürdürülebilir çözümünü sağlayabildi mi? Projede üretilen pozitif çıktıların proje tamamlandıktan ne kadar süre sonra tamamlanması bekleniyor?	Uygulama sonrası

Kaynak: European Commission, 2006d: 39

6.3.1 İlgililik

İlgililik kriteri ile desteklerin amaç ve önceliklerinin, bölgesel düzeydeki ihtiyaç ve önceliklerle ne kadar uyumlu ve tutarlı olduğu değerlendirilir. Bu kapsamda, desteklerin bölge planları ve üst ölçekli plan ve politika belgeleri ile uyumu dikkate alınarak destek tasarımı kaynaklı hatalar tespit edilir ve raporlaştırılır¹.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2014 Yılı Çalışma Programında 2014 – 2023 yıllarını kapsayacak olan Bölge Planı'na altlık oluşturacak çalışmalar kapsamında, istatistikî verileri toplamak üzere, yaklaşık 125 kurum ve kuruluştan resmi yazı ile ilgili oldukları alana ilişkin sahip oldukları veriler talep edilmiştir. İstatistikî veriler toplanmaya çalışılırken ulusal ve bölgesel düzeyde hazırlanan başlıca Onuncu Kalkınma Planı, Doğu Anadolu Projesi Eylem Planı, Çevre Düzeni Planları, Türkiye İstatistik Kurumu Bölgesel İstatistikleri, İl çevre durum raporları, İl turizm envanterleri başlıca incelenen belge ve raporlardır. Verilerin toplanması sürecinde il ve ilçelere ziyaretler de gerçekleştirilmiştir. Bölge'de yer alan kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, odalar, dernekler, birlikler ve özel sektör temsilcilerinden oluşan çeşitli sektörel komiteler (Çevre, KOBİ, Tarım ve Turizm Komiteleri) oluşturulmuştur. Bu çalışmalar sonucunda 2014-2023 Bölge Planında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın TRB2 Bölgesi için belirlediği vizyon "2023'te; beşeri sermayesini geliştirmiş, etkin üretimle ekonomide yapısal dönüşümü ve büyümeyi sağlamış, oluşan sosyal refahtan herkesin adil bir şekilde faydalandığı, doğal ve kültürel mirasını koruyarak kullanan, yaşam kalitesi yüksek, jeo-ekonomik konumu ile çevresine etki edebilen, güvenle yaşanan bir bölge olmak." olarak tanımlanmış, bu doğrultuda 3 gelişme eksenini belirlenmiştir:

1. Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme
2. Yaşanabilir Mekânlar
3. Güçlü Toplum

Bu gelişme eksenleri çerçevesinde belirlenen hedef ve stratejiler ile bu stratejilerin gerçekleştirilmesini teminen Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2015 yılında Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı ilan edilmiştir. Programın amacı imalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar

¹ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölge'nin kalkınmasına katkı sağlamaktır. Program kapsamında belirlenen öncelikler ile ilişkili 2014-2023 Bölge Planı stratejileri şu şekildedir:

Tablo 7: Ajans 2014-2023 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik

Ajans 2014-2023 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik			
2014-2023 Bölge Planı Gelişme Eksenleri, Hedef ve Stratejileri		2015 Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı Öncelikleri	İlgili Projeler
GELİŞME EKSENİ (I) : EKONOMİK DÖNÜŞÜM VE BÜYÜME	Hedef 3: İmalat Sanayinde Rekabetçiliğin Artırılması Strateji 3: Ortak Kullanım Alanlarının Üretim İhtiyaçlarını ve Yatırım Taleplerini Karşılacak Düzeye Getirilmesi	Öncelik 1: İmalat, ticaret ve hizmet sektörlerinin ortak kullanım alanlarının oluşturulması, altyapılarının güçlendirilmesi ve modernizasyonu	1- Muş Tekstilkent Projesi 2- Tatvan Belediyesi Sergi Mekanı Projesi 3- Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi 4- Tarihi Bitlis Çarşısının Yeniden Canlandırılması 5- Otlı Peynir Vitrin İle Buluşuyor 6- Van Özalp İlçesi Kadın Emeği Pazarı Projesi
		Öncelik 2: İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması	
	Hedef 11: Bölge'nin Turizm Çeşitliliği Potansiyelinin Sektöre Kazandırılması ve Turizm Gelirlerinin Sürdürülebilir Bir Şekilde Artırılması Strateji 1: Bölge'nin Turizm Potansiyellerinin Geliştirilmesi Yoluyla Turizm Faaliyetlerinin Bütün Yıla Yayılmasının Sağlanması	Öncelik 3: Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi	1- Kalecik Seyir Tepesi Yapım İş Projesi 2- Ayanis Kalesi'nin Turizme Kazandırılması Projesi 3- Hakkari'nin Turizm Merkezi Meydan Medresesi 4- Tarihi Bitlis Çarşısının Yeniden Canlandırılması 5- Kayak Tesisi Kapasite Geliştirme Projesi
GELİŞME EKSENİ (II): YAŞANABİLİR MEKÂNLAR	Hedef 3: Açık Alanların ve Yaşam Ünitelerinin Mekânsal Kalitesinin Artırılması Strateji 3: Açık Alanların ve Yaşam Ünitelerinin Mekânsal Kalitesinin Artırılması	Öncelik 3: Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi	1- Tarihi Bitlis Çarşısının Yeniden Canlandırılması 2- Hakkari'nin Turizm Merkezi Meydan Medresesi 3- Ayanis Kalesi'nin Turizme Kazandırılması Projesi 4- Kayak Tesisi Kapasite Geliştirme Projesi

6.3.2 Etkinlik

Program ve projede etkinlik, belirli bir zaman dilimi içinde çeşitli faaliyetleri yürüterek kullanılan girdiler ile müdahale sonucu belirlenen zaman aralığında hedeflenen sayı ve kalitede çıktıların üretilmesidir. (Meydan, 2014).

Etkinlik kavramı kaynağın nasıl kullanıldığını ölçen bir kavramdır. 2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı kapsamında Programa verilen desteğin program ve proje bazlı maliyet etkinliği incelenmiştir.

Projelerin maliyet etkinliğini ölçmek için projenin asıl amacına hizmet edecek olan ve proje bütçesinin de ağırlıklı kısmını oluşturan yapım işleri, ekipman ve malzeme satın alımı maliyetleri dikkate alınmış olup maliyet etkinliği hesabında her bir proje için bütçede sözleşme imza aşamasında faaliyetlerin bütçe tutarı ile faaliyet gerçekleştirildikten sonraki nihai gerçekleşme tutarları karşılaştırılmıştır. Bu kısımda dikkate alınan bir diğer kriter ise proje başlangıcında öngörülen bütçe miktarlarının ne kadarının gerçekleştiğini gösteren gerçekleşme oranıdır. Program bazında ise tüm projelerin bütçede sözleşme imza aşamasında faaliyetlerin bütçe tutarının toplamı ile faaliyet gerçekleştirildikten sonraki nihai gerçekleşme tutarlarının toplamı karşılaştırılmıştır.

$$\text{Maliyet Etkinliği} = \left\{ \frac{\text{Sözleşme Tutarı} * \text{Gerçekleşme Oranı} - \text{Gerçekleşen Bütçe}}{\text{Gerçekleşen Bütçe}} + 1 \right\} * 100$$

Tablo 8: Program ve Proje Etkinliği

Proje Referans No	Satın Alma Faaliyetleri	Bütçede Belirtilen Yapım Maliyetleri (TL)	Nihai Gerçekleştirilenler (TL)	Gerçekleşme Oranı	Maliyet Etkinliği (%)
TRB2/15/KÖAP03 /0014	Uygulama Projelerinin hazırlanması	250.000,00	267.860,00	1	93,33
	Yapım İşleri	3.290.411,20	6.363.726,42	1	51,71
TRB2/15/KÖAP03 /0015	Tekstil Kent Yapım İşleri	4.710.446,50	4.899.268,78	0,75	72,11
TRB2/15/KÖAP03 /0019	Sergi Merkezi İnşaatı	1.186.417,38	3.295.063,92	2,14	77,16
TRB2/15/KÖAP03 /0021	Yapım İşleri İhalesi	1.283.788,15	1.278.401,15	1	100,42
	Kontrollük İşleri	19.500,00	19.500,00	1	100,00

	Danışmanlık Hizmet Alımı	19.250,00	19.250,00	1	100,00
TRB2/15/KÖAP03 /0022	Kalecik Seyir Tepesi Çevre Düzenleme İşi	1.063.881,00	1.301.133,05	1	81,77
TRB2/15/KÖAP03 /0023	Ayanis Kalesi Restorasyon ve çevre düzenleme işi	1.154.576,00	1.497.572,52	1	77,10
TRB2/15/KÖAP03 /0027	Hakkari Kültür Evi Yapım İşi	1.026.000,00	604.953,36	1	169,60
	Meydan Medresesi Restorasyonu	1.142.400,00	546.104,00	1	209,19
TOPLAM		15.146.670,23	20.092.833,20		
ORTALAMA				%102,94	
Programın Etkisi (Ağırlıklı Ortalama)				%76,27	

Proje uygulama sürecinde bütçede yer alan faaliyetlere ilişkin nihai gerçekleşen maliyetler proje bütçesinde yer alan bütçe tutarından ortalama %2,94 oranında daha düşük seviyede gerçekleşmiştir. Bu nedenle program, proje bazlı ele alındığında, sözleşme bütçelerine göre %2,94 daha az maliyetlidir. Program düzeyinde etkinliği hesaplamak için ilk aşamada proje bütçelerinde yer alan maliyetlerin program bazında yapılan toplam harcamalara oranlanmasıyla söz konusu harcamaya ait ağırlık katsayısı bulunmuştur. Programın toplam etkisi (ağırlıklı ortalama) ise proje bazında yapılan satın almaların ağırlık katsayıları toplanarak hesaplanmıştır. Program düzeyinde etkinlik oranına bakıldığında, programın sözleşme bütçelerinin toplamına göre %23,73 daha maliyetli olduğu görülmektedir.

Program kapsamında gerçekleştirilen zeyilnameler incelendiğinde beş zeyilname talebinin süre uzatımına yönelik olduğu görülmektedir. Proje süresinin uzatılması, enflasyona bağlı olarak proje maliyetlerine yansıdığından programın etkinliğini doğrudan etkilemiştir. İki projede bütçe artırılmasına yönelik zeyilname gerçekleştirilmiş olup bu projelerden birinde yapım işi maliyetlerinin artması gerekçe olarak gösterilmiştir. Gerçekleştirilen bu zeyilnameler de programın maliyet etkinliğini olumsuz yönde etkilemiştir.

6.3.3 Etkililik

Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile desteklerin temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılır.² Proje döngüsü yönetiminde etkililik değerlendirmesi, proje faaliyetlerinin projenin genel ve özel amaçlarına sağladığı katkılar ile hedef grubun sorun ve ihtiyaçlarının karşılanmasındaki başarı düzeyinin ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır.

Program veya proje müdahaleleri ile üretilen sonuç ve etkiler arasında sebep sonuç ilişkilerinin kurulması ihtiyacı tüm değerlendirme yaklaşımlarında kullanılan yöntemlerin ortak sorunudur. Bu sorunun kaynağında, hiçbir sonuç ya da etkinin tek bir nedeni olmaması ve tek bir müdahalenin birden fazla sonuç ve etkisinin olabilmesi yer almaktadır. Bu sorun değerlendirme faaliyetlerinin tasarımında bazı tercihlerin yapılması ihtiyacını doğurmuş ve farklı

² Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

değerlendirme modellerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu modellerden “hedeflere ulaşma modeli” etkililiği değerlendirmenin odağına yerleştirir ve program ya da projenin varsayılan hedeflerine ulaşma düzeyine odaklanır. Hedeflere ulaşma düzeyi belirlenirken tasarım aşamasında ortaya konulan hedefler baz alınır. Bu nedenle, modelin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için açık ve ölçülebilir hedeflerin programlama aşamasında belirlenmiş olması gerekir. Diğer bir ifadeyle, bu modelin işletilebilmesi için performans göstergeleri ile desteklenmiş ve iyi hazırlanmış mevcut durum analizlerine ihtiyaç duyulur. Bununla birlikte, proje hazırlık ve uygulama aşamalarında faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden ziyade, kaynak kullanımına odaklanma eğilimi, hedeflere ulaşma modelinin kullanımını zorlaştırmaktadır.³

$$\text{Etkililik} = \frac{\text{Gerçekleşen Çıktı}}{\text{Planlanan Çıktı}}$$

Kaynak: Mandl et al, 2008: 3

2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı’nda etkililik hesabında karşılaşılan en temel sorun Program tasarım aşamasında belirlenen performans göstergeleri ile programın uygulanması sonunda ölçülen göstergelerin projelerin bir çoğunda birbirinden farklı göstergeler olması idi. Bu nedenle başvuru aşaması ve uygulama sonrası göstergelerin karşılaştırılmasında tek başına KAYS’a girilen performans göstergeleri baz alınmış olmayıp proje başvuru formunda metin kısmında belirtilen hedef ve mevcut değerler de dikkate alınmıştır. Gerçekleşen değerler için de yine aynı şekilde sadece nihai raporda belirtilen değerler değil aynı zamanda anket yolu ile elde edilen 2020 yılı değerlerinden de faydalanılmıştır. Projelerde veri alınamayan göstergeler değerlendirilemediğinden proje bazlı ortalama bir etki hesaplamak yerine her bir projenin faaliyeti özelinde etkilerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 9: Proje Bazlı Etkililik

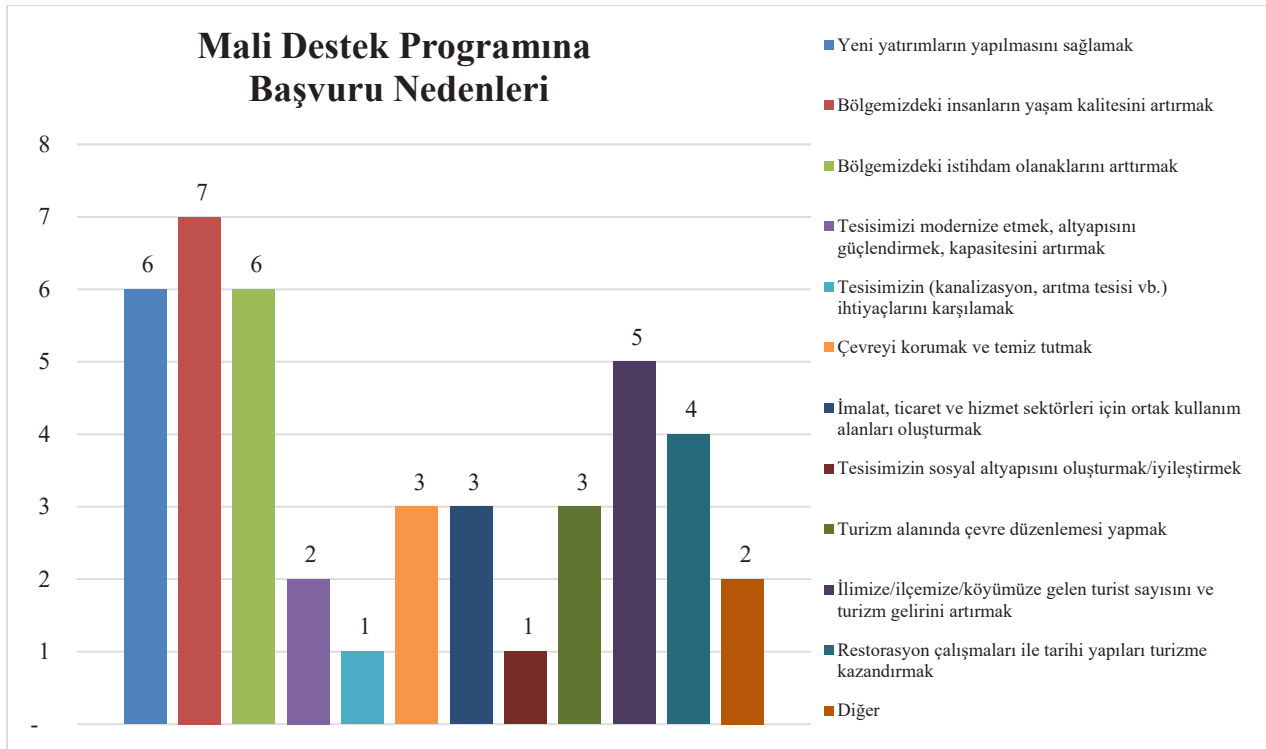
Proje No	Gösterge	Mevcut Durum	Hedef	Gerçekleşen	Etkililik %
TRB2/15/KÖAP03/0014	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	3.000	3.000	100
	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	11.620	11.620	100
	Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü	0	6.320	6.320	100
	Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	0	122	122	100
	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	0	122	122	100

³ Proje Döngüsü Yönetiminde Etkililik Değerlendirmesi-DPT Uzmanlık Tezi Volkan İdris Sarı

TRB2/15/KÖAP03/ 0015	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	2.500	250	10
	Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı	0	36.816	6.000	16,29
	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	0	8	6	75
TRB2/15/KÖAP03/ 0019	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	150.000	150.000	100
	Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü	0	1.400	3.000	214,29
TRB2/15/KÖAP03/ 0021	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	250	250	100
	Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı	10.000	20.000	20.000	100
	Atık Su Boru Hattı Uzunluğu	0	1,5	1,5	100
	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	8.252	8.252	100
	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	0	75	75	100
TRB2/15/KÖAP03/ 0022	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	1.235.000	1.235.000	100
	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	100.000	100.000	100
	Kurulan/Geliştirilen Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı	0	12	12	100
TRB2/15/KÖAP03/ 0023	Restorasyonu Yapılan Yapı Sayısı	0	2	1	0
	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	350	120.000	34285
	Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü	0	1.615	120.000	7430
	Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	0	1	1	100
TRB2/15/KÖAP03/ 0027	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	273.041	273.041	100

Restore Edilen Tarihi veya Kültürel Kapalı Alan Büyüklüğü	0	4.300	4.300	100
Restorasyonu Yapılan Yapı Sayısı	0	1	0	0
Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	4.300	4.300	100
Restore Edilen Tarihi, Kültürel veya Sosyal Açık Alan Büyüklüğü	0	4.300	4.300	100
Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı	1	2	1	0
Bu proje kapsamında park alanı kullanım hakkı ile ilgili imzalanması düşünülen iş birliği protokolü sürecinin uzaması, parkın mülkiyeti gibi konulardaki belirsizlik faaliyetlerin ertelenmesine neden olmuştur. Bu nedenle proje kapsamında sadece “uygulama projelerinin hazırlanması” faaliyeti gerçekleştirildiği için performans göstergeleri değerlendirmeye alınmamıştır.				

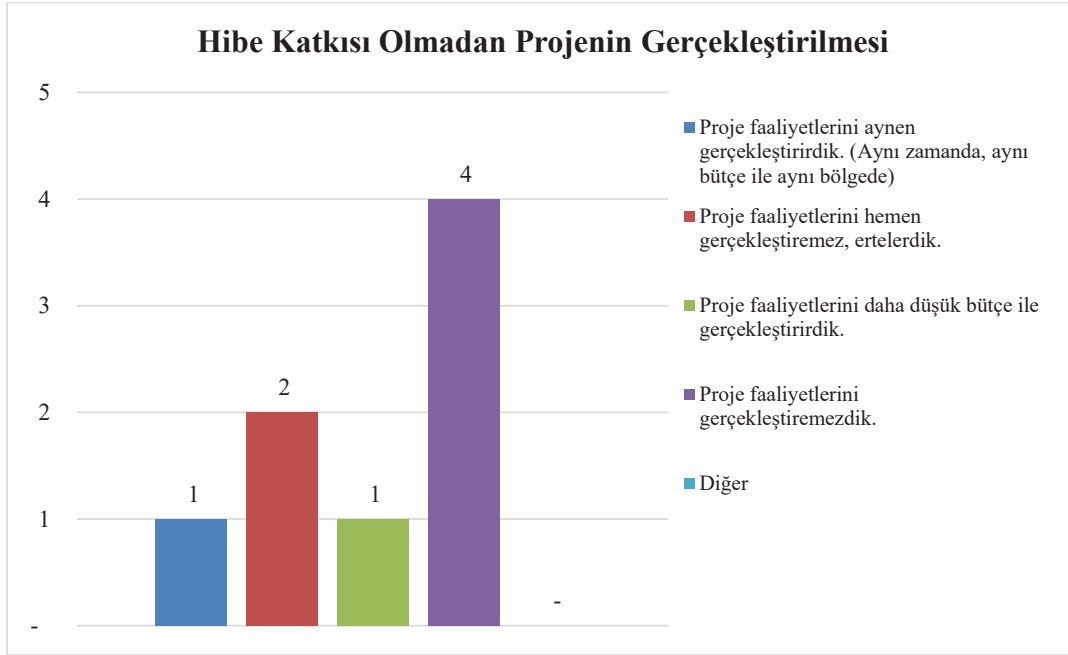
Yapılan anket çalışmasında 7 proje yararlanıcısına projenin etkililiğine ilişkin sorulan sorular ve alınan yanıtları özetleyen grafik aşağıdadır:

Şekil 4: Yararlanıcıların Destek Programına Başvuru Nedenleri

Mali destek programı yararlanıcılarının tamamı Bölgedeki yaşam kalitesini artırmak amacı taşımaktadır. Yanıt veren 7 yararlanıcıdan 6'sı yeni yatırımların yapılmasını sağlamak amacı ile programa başvuru yaptığını belirtmiştir. 6 proje başvurusu istihdam olanaklarının artması için yapılmış olup 5 projede İle/ilçeye gelen turist sayısının ve turizm gelirlerinin artırılması

amaçlanmıştır. 4 destek yararlanıcısı restorasyon çalışmaları ile tarihi yapıları turizme kazandırmak için başvuru yapmıştır. “Çevreyi korumak, temiz tutmak”, “İmalat, ticaret ve hizmet sektörleri için ortak kullanım alanları oluşturmak” ve “Turizm alanında çevre düzenlemesi yapmak” başvuru nedenlerinden her biri 3 destek yararlanıcısı tarafından başvuru nedeni olarak tercih edilmiştir. 2 projede tesislerini modernize etmek, altyapısını güçlendirmek ve kapasitesini artırmak ve diğer nedenlerle başvuru yapıldığı belirtilmiştir. Birer proje ise tesislerinin (kanalizasyon, arıtma tesisi vb) ihtiyaçlarını karşılamak ve tesislerinin sosyal altyapısını oluşturmak/iyileştirmek amacıyla mali destek programına başvurduklarını belirtmişlerdir.

Şekil 5: Yararlanıcıların Hibe Katkısı Olmadan Projelerini Gerçekleştirebilme Durumu

Destek Yararlanıcılarının yanıtları çerçevesinde 1 yararlanıcı, Ajans desteği olmadan proje faaliyetlerini aynen gerçekleştirebileceğini, 2 yararlanıcı proje faaliyetlerini hemen gerçekleştiremeyeceklerini ve 2 ila 4 yıl arasında ertelemek zorunda kalacaklarını belirtmişlerdir. Anket çerçevesinde 1 yararlanıcı proje faaliyetlerini daha düşük bütçe ile gerçekleştirebileceğini ve 4 yararlanıcı ise Ajans desteği olmadan proje faaliyetlerini gerçekleştiremeyeceklerini belirtmiştir.

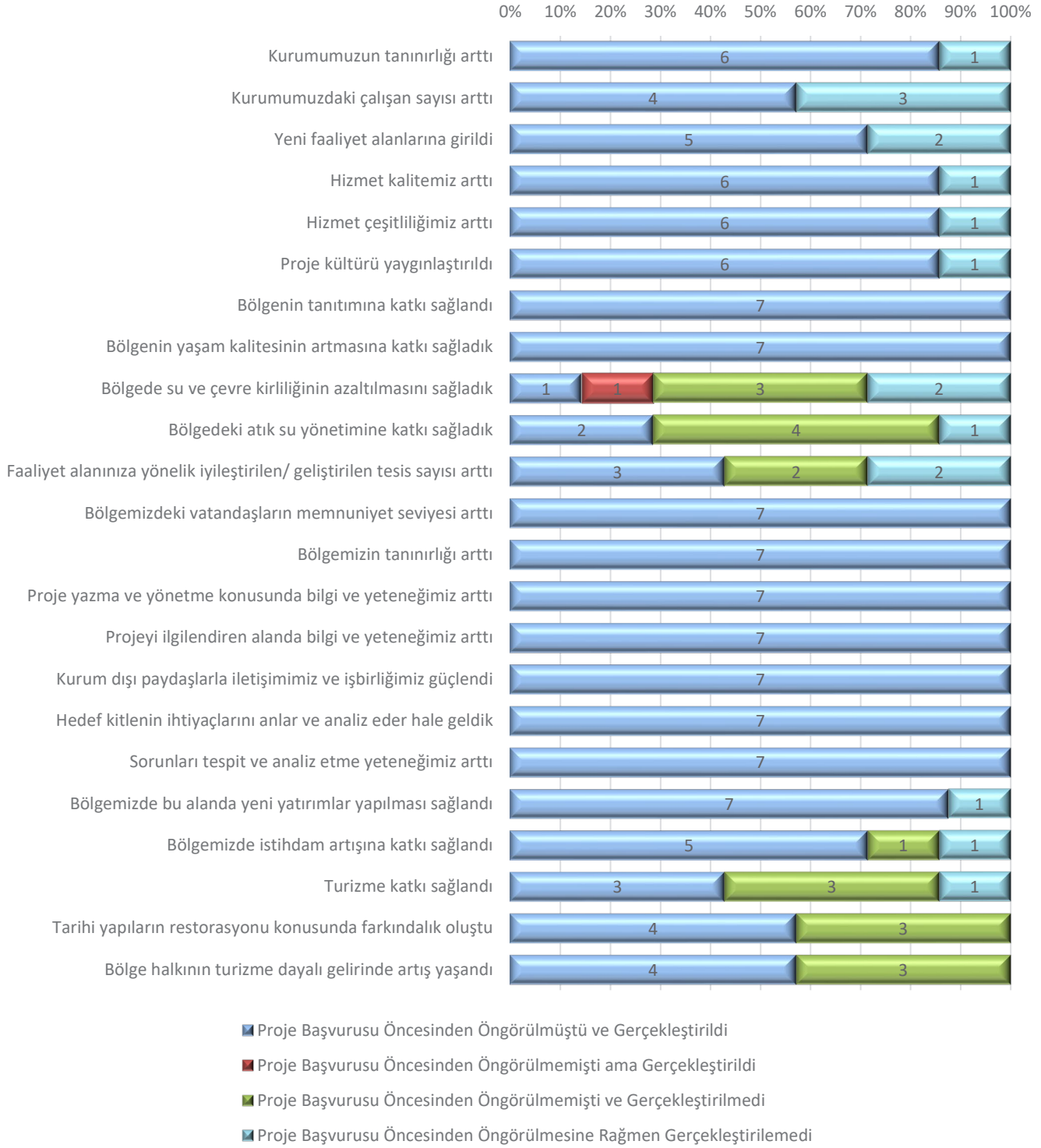
6.3.4 Etki

Etki kriteri ile desteklerin uygulamasının tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişikliklerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Program sonrası değerlendirmenin zamanlamasına ve projelerin türlerine göre etkilerin ortaya çıkma durumu farklılık gösterebilecektir. Burada amaç etki analizi gerçekleştirmek değil, destek uygulaması ile ortaya çıkan tüm sonuçların belirlenmesi ve program sonrası değerlendirme kapsamında raporlaştırılmasıdır.⁴

⁴ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Yapılan anket çalışmasında 7 proje yararlanıcısına proje etkisine ilişkin sorulan sorular ve alınan yanıtları özetleyen grafik aşağıdadır:

Projenin Etkilerine İlişkin Yararlanıcıların Görüşleri

Şekil 6 :Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi

Ankete katılanların tamamı projeyi ilgilendiren alanda bilgi ve yeteneğinin artacağını öngörmüş ve bu durumun proje sonrasında gerçekleştiğini, %80'e yakınının proje sonrasında kurumlarının tanınırlığının artacağını öngörmüş ve bu durumun gerçekleşmiş olduğunu belirtmiştir.

Yine anketi yanıtlayanlardan %10'unun başta öngörmemelerine rağmen hedef kitlelerinin ihtiyaçlarını anlayarak daha iyi analiz eder hale geldiklerini belirtmiştir. Proje başında hizmet kalitesinin artacağını düşünen 9 yararlanıcıdan 8'i proje tamamlandıktan sonra artış olduğunu 1'i ise beklenen artışın gerçekleşmediğini paylaşmıştır. Projelerin hiçbirinde enerji verimliliğine katkı ve enerji tasarrufu sağlanacağı öngörülmemiş ve gerçekleşmemiştir.

6.3.5 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme durumunu ifade eder. Bu kapsamda, finansal, çevresel, sosyo-kültürel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve destek uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınır.⁵

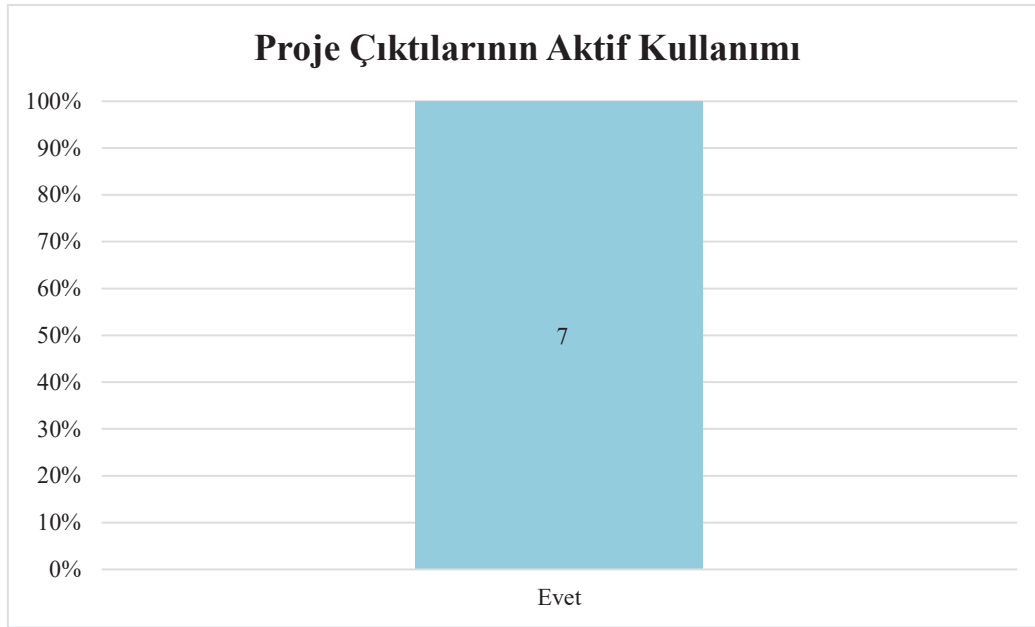
Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için daha programın tasarım aşamasından sürdürülebilir hedefler ortaya konmalı, yine aynı şekilde başvuran projelerin de hedeflerinin sürdürülebilir olmasına dikkat edilmelidir. Bu amaçla 2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı(KÖAP03) Başvuru Rehberi proje değerlendirme tablosunda sürdürülebilirlik şu şekilde yer almıştır:

Tablo 10: 2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı(KÖAP05) Başvuru Rehberi Proje Değerlendirme Tablosunda Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik	15 Puan
Projenin, hedef grupları üzerinde somut bir etkisi olması bekleniyor mu? (etkilenen işletme sayısı, faaliyetin bölgesel önemi, geçici/kalıcı oluşturulan istihdam, teşvik edilen yeni sermaye yatırımları, bölgenin genel ekonomik ortamında sağlanan gelişmeler vs.)	5 Puan
Proje potansiyel çarpan etkileri içermekte midir? (proje sonuçlarının yinelenmesi ve daha geniş alanları etkilemesi ile bilgi yayılması dâhil olmak üzere)	5 Puan
Teklif edilen projenin beklenen sonuçları sürdürülebilir mi? - Mali açıdan (destek sona erdikten sonra faaliyetler nasıl finanse edilecek?) - Kurumsal açıdan (faaliyetlerin devam ettirilmesine imkân tanıyan yapılar proje sonunda da devam edecek mi? Projenin sonuçları yerel olarak sahiplenilecek mi?)	5 Puan

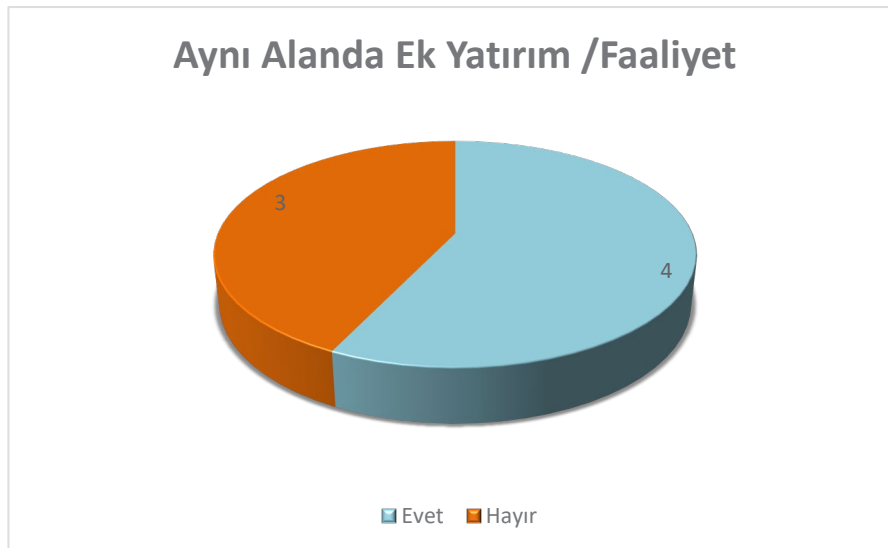
⁵ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Projelerin seçim aşamasında sürdürülebilirlik konusunda yukarıdaki kriterler göz önünde bulundurulurken başarılı bulunan projeler tamamlandıktan sonra yapılan anket çalışmasında sorulan sorular ve verilen yanıtlara ilişkin grafikler aşağıdadır:

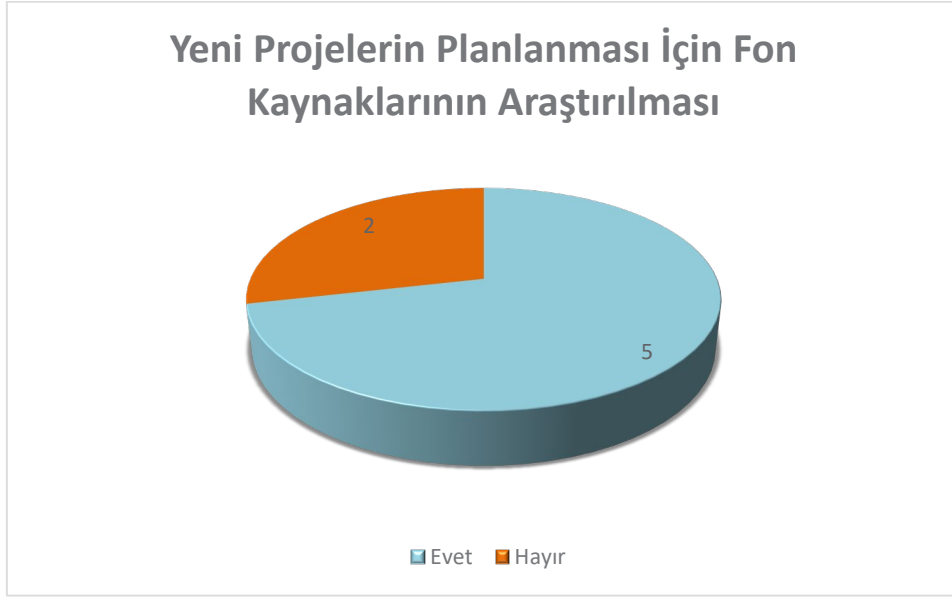
Şekil 7: Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Halen Aktif Olarak Kullanılma Durumu

Anket yapılan 7 yararlanıcıdan 7'si de yatırım yapılan alanda aktif olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

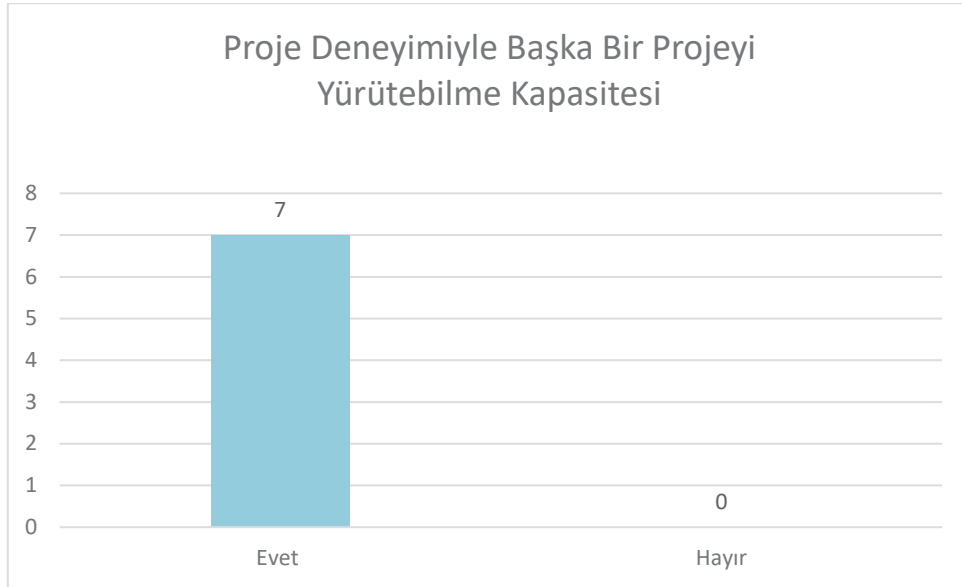
Şekil 8 : Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar

Yatırım yapılan alanda aktif olarak faaliyetlerini sürdüren 7 yararlanıcının da 4'ü aynı alanda ek faaliyetler gerçekleştirmeye başlamış yatırımlarını artırmıştır.

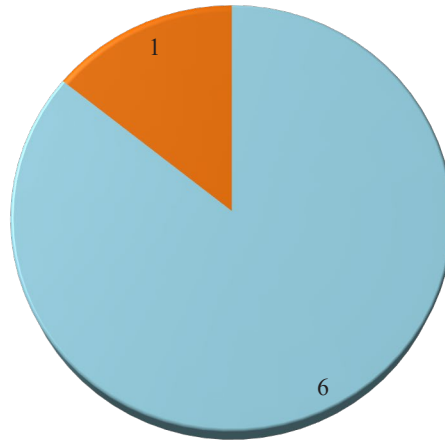
Şekil 9: Proje Sonrası Farklı Fon Kaynaklarının Araştırılması

Anket çalışmasında projelerin sürdürülebilirliğinin araştırıldığı bir soruda 7 yararlanıcıdan 5'i yeni projeler için fon kaynağı arayışına girdiklerini belirtmişlerdir. Program kapsamında elde edilen proje yürütme deneyimi sayesinde 7 yararlanıcının tamamı bundan sonra başka bir projeyi de tek başına rahatlıkla yürütebileceğini paylaşmıştır.

Şekil 10: Proje Deneyimiyle Başka Bir Proje Yürütebilme Kapasitesi

Proje Sonrası Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

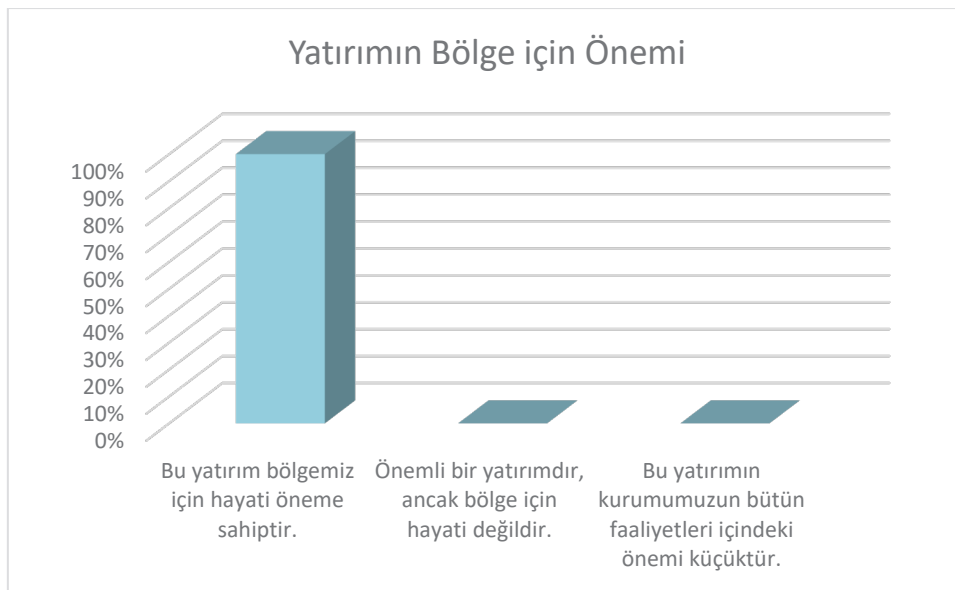

Şekil 11: Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

Ankete katılan 7 yararlanıcıdan 6'sı projenin tamamlanmasından sonra da proje faaliyetlerinin tanıtımı ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yürütmeyi sürdürdüğünü belirtmiştir.

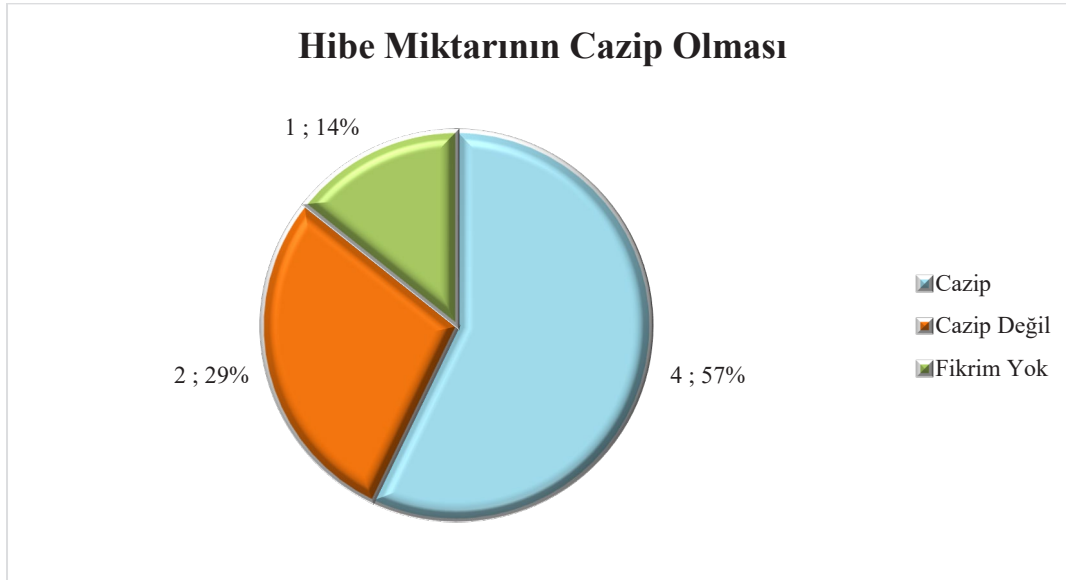
6.3.6 Destek Geri Bildirimi

Proje sahiplerinin tamamı yapılan yatırımın bölge için hayati bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir.

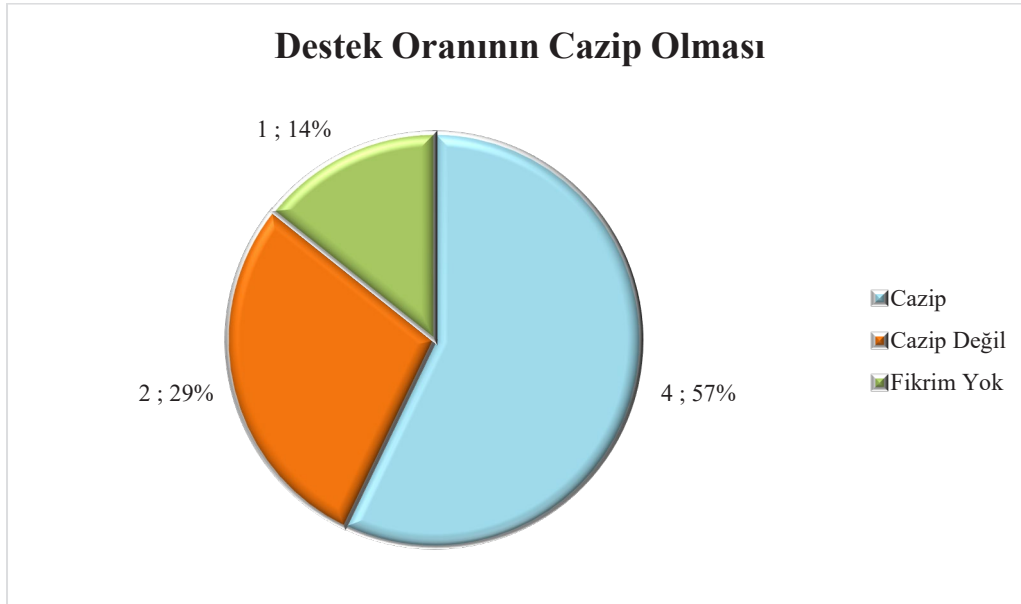

Şekil 12: Yatırımın Bölge İçin Önemi

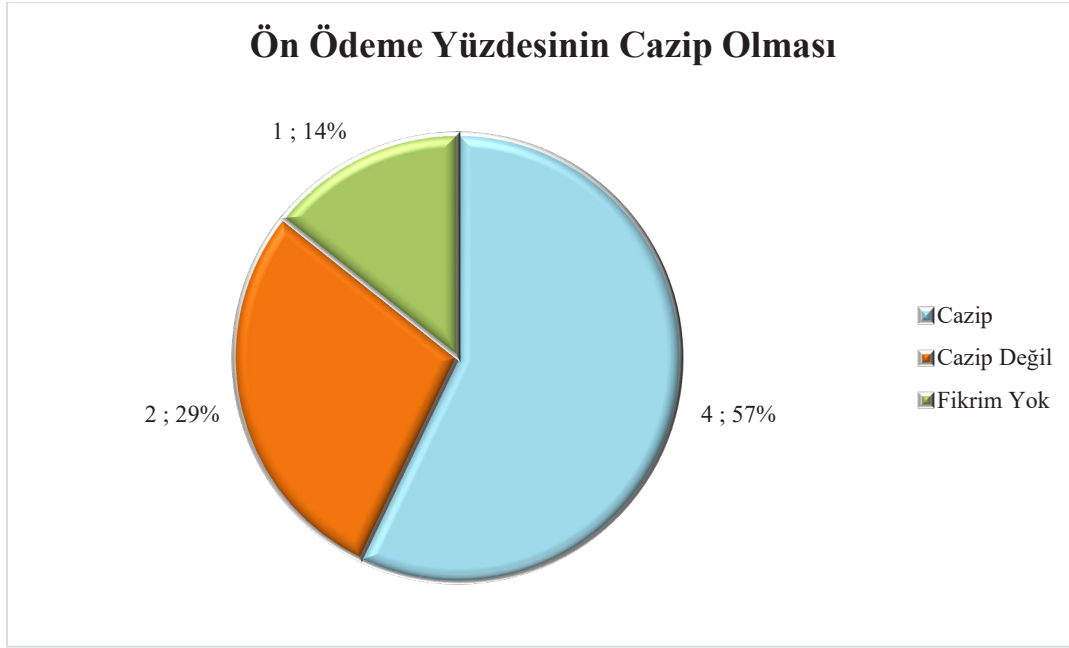
Yararlanıcıların bu soruyu yanıtlarken yürüttükleri projeler kapsamında yapılan yatırımlara önem vermeleri nedeniyle yapılan yatırımların bölge için hayati öneme sahip olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bazı projeler kapsamında yapılan yatırımların önemli olduğu ancak bölge için hayati olmadığı, bazı projelerde ise yararlanıcıların gerçekleştirdikleri proje faaliyetlerinin diğer yaptıkları faaliyetler içerisindeki payının oldukça düşük olabileceği değerlendirilmektedir.

Şekil 13: Hibe Miktarının Cazipliği

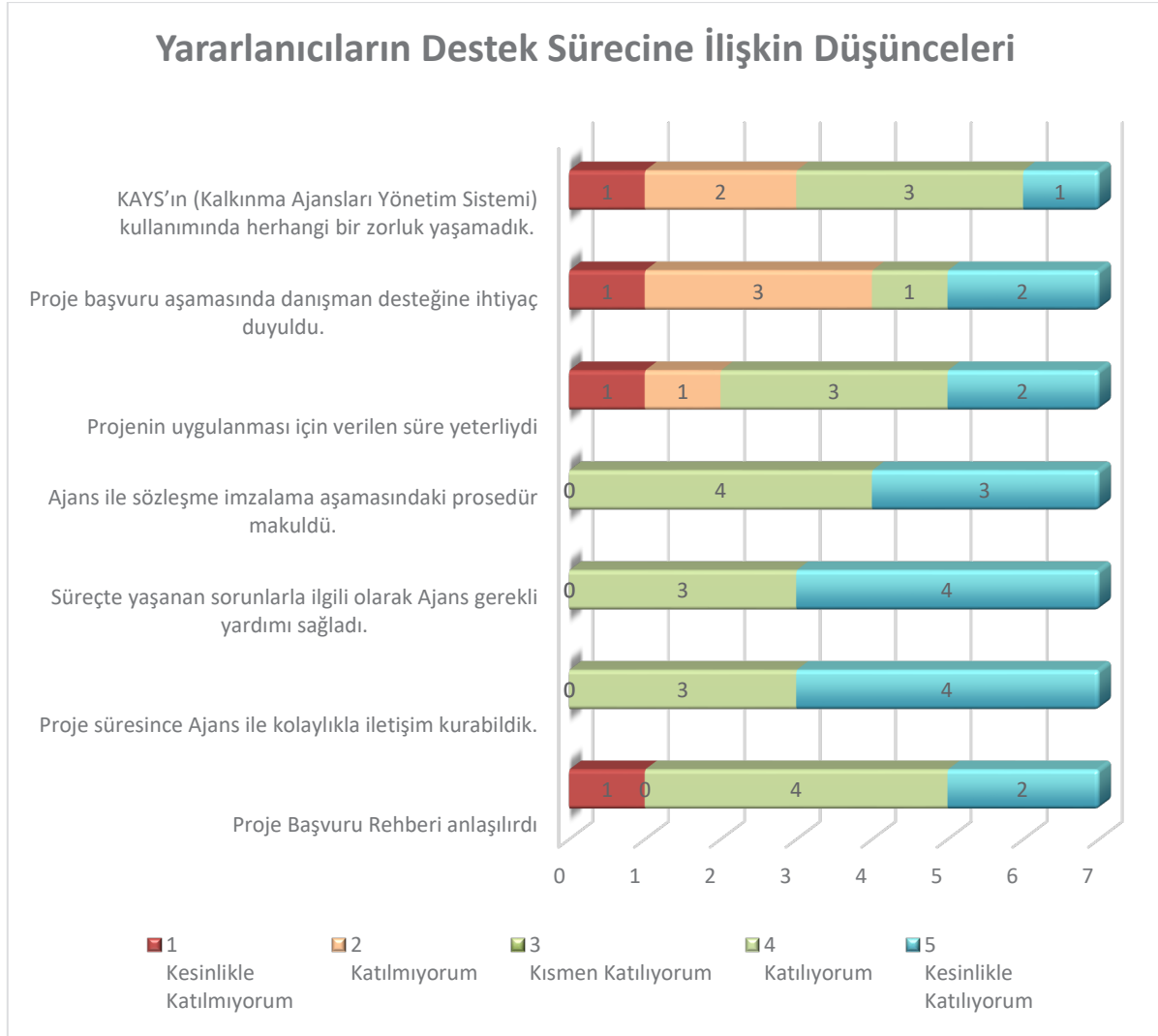
Şekil 14: Destek Oranının Cazipliği

Şekil 15: Ön Ödeme Yüzdesinin Cazipliği

Proje sahiplerinden 4’ü Ajans tarafından sağlanan hibe miktarının, destek oranının ve ön ödeme yüzdesinin cazip olduğunu, 2’si bu oranların cazip olmadığını belirtmiştir. Bir yararlanıcı ise destek tutarı, oranı ve ön ödeme yüzdesi hakkında fikir belirtmek istememiştir.

Yararlanıcıların, destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşlerini 1 ile 5 arasında (1- Kesinlikle Katılmıyorum ve 5- Kesinlikle Katılıyorum olacak şekilde) puanlamaları istenmiştir. Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşlere bakıldığında Ajans imajının genel olarak olumlu olduğu söylenebilir. Proje sahiplerinin destek süreci boyunca Ajans ile kolaylıkla iletişime geçtiği, süreçte yaşanan sorunlara ilişkin desteğin Ajans tarafından sağlandığı, sözleşme aşamasındaki prosedürlerin makul olduğu belirtilmiştir. Ancak uygulama için verilen sürenin yeterliliği, başvuru rehberinin anlaşılabilirliği, KAYS kullanımında sorun yaşanıp yaşanmadığı konularında verilen puanların daha düşük olduğu görülmektedir. “Proje başvuru esnasında danışman desteğine ihtiyaç duyuldu” ifadesine 2 yararlanıcı kesinlikle katılıyorum, 1 proje katılıyorum, 3 proje katılmıyorum ve 1 proje kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. Danışman desteğine duyulan ihtiyacın düşük olması proje kültürünün yaygınlaşması açısından önemli bir göstergedir. İllere göre değerlendirildiğinde Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşler aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Şekil 16: Yararlanıcıların Destek Sürecine İlişkin Düşünceleri

Ajans desteklerinden haberdar olma şekilleri dikkate alındığında Ajans web sitesi ve tanıtım faaliyetlerinin etkin olduğu görülmektedir. Tüm proje sahipleri bu faaliyetlerin desteklerden haberdar olunması için önemli bir işlev gördüğünü ifade etmiştir. Proje sahipleri diğer araçlar yardımıyla da Ajans desteklerinden haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte basın yoluyla haberdar olanların oranı %28 gibi nispeten düşük bir seviyede kalmıştır.

Tüm proje sahipleri ihtiyaçlarına uygun bir destek olması halinde Ajanstan tekrar destek almak istediklerini belirtmiştir. Yine tüm Yararlanıcılar Ajans destek mekanizmasından genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Belirtilmesi istenen başka husus olup olmadığı konusunda bir yararlanıcı Ajans desteklerinin, yeni yatırımların hayata geçmesi ve yenilikçi fikirlerin ortaya çıkması açısından oldukça önemli bir yere sahip olduğunu, diğer bir yararlanıcı ise destek oranlarının artırılması gerektiği, Ajansın faaliyet ve destek programlarının tanıtımı yapılırken broşür veya el kitapçıkları halinde kurumlara gönderilerek haberdar edilmesinin yararlı olacağını belirtmiştir.

7 SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, TRB2 Bölgesi olarak adlandırılan Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerini kapsayan bölgede yatırım altyapısını geliştirmek amacıyla önemli adımlar atmaktadır. Bu adımların en önemlilerinden, küçük ölçekli altyapı mali destek programları, sanayi, ticaret ve turizm gibi farklı sektörlerde altyapı eksikliklerinin giderilmesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Bu destekler sayesinde küçük sanayi alanları, organize sanayi bölgeleri, turizme uygun bölgeler ve ticaret alanları gibi yerler, yatırımlara uygun hale gelmiştir. Bölgedeki yatırımın artırılmasının önemli bir koşulu, yatırım yapılacak alanların altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bölgede bazı yerleşim yerlerinde hiç yatırım alanı bulunmazken, diğer yerlerde mevcut alanların genişletilmesi gerekmektedir. Ajans'ın desteğiyle bu bölgelerin bazılarında genişleme sağlanmış, diğer alanlarda ise yeni tesisler inşa edilmiştir.

Küçük ölçekli altyapı desteklerinin en önemli etkilerinden biri de şehir içinde bulunan sanayi ve hizmet alanlarının şehir dışına taşınmasına katkıda bulunmasıdır. Bu alanlar, yerleşim yerleri genişlemeden önce şehirlerin dışında bulunmaktaydı, ancak şehirlerdeki nüfus artışı ve konut inşaatı sonucu artık şehirlerin içinde yer almaktadır. Bu alanların şehir dışına taşınarak yeni bölgelerde kurulmasında, Ajans'ın sağladığı desteklerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu şekilde, şehirlerde kentleşme açısından Ajans'ın katkısının olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

Uygulanan mali destek programı, yalnızca sanayi ve ticaret alanlarının geliştirilmesine katkı sağlamakla kalmamış, aynı zamanda turistik öneme sahip bölgelerin altyapısını ve restorasyonunu da kapsamıştır. Turizmin geliştirilmesine yönelik bu altyapı destekleri, bölgedeki turistik değerlerin canlandırılmasına ve farkındalığın artmasına önemli bir katkı sağlamıştır. Özellikle inanç turizmi gibi çeşitli turizm türlerinin desteklenmesi, turizm sektöründe canlılık artışına yol açmıştır. Bu sayede turizme dayalı gelirler artarken, aynı zamanda bölge sakinlerinin keyifli zaman geçirebileceği alanlara erişimlerini kolaylaştırmıştır.

Bölgedeki en önemli ekonomik sorunlardan biri olan işsizlikle mücadelede uzun vadeli etkiler elde etmek için altyapı destekleriyle uygun yatırım alanlarının oluşturulması önemlidir. Kırsal bölgelerden şehirlere göç eden kişilere istihdam sağlayarak, toplumsal entegrasyonlarını kolaylaştırmak mümkün olacaktır. Özellikle altyapı eksikliklerinin giderildiği organize sanayi bölgelerinde kurulan veya kurulacak fabrikalar, işsiz bireylere istihdam imkânı sunacaktır. TRB2 Bölgesi'nde Altıncı Bölge teşvikleri yatırım yapmayı daha çekici hale getirirken, Ajans'ın yatırım altyapısının geliştirilmesi yönündeki desteklerinin bu süreçte tamamlayıcı bir rolü bulunmaktadır.

EKLER

EK 1. ANKETE KATILAN YARARLANICI VE PROJELERİ

SIRA NO	YARARLANICI ADI	PROJE ADI
1	Bitlis Belediye Başkanlığı	Tarihi Bitlis Çarşısının Yeniden Canlandırılması
2	Muş İl Özel İdaresi	Muş Tekstilkent Projesi
3	Tatvan Belediyesi	Tatvan Belediyesi Sergi Mekanı Projesi
4	Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi	Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi
5	Tuşba Belediyesi	Kalecik Seyir Tepesi Yapım İş Projesi
6	Van İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü	Ayanis Kalesi'nin Turizme Kazandırılması Projesi
7	Hakkari Üniversitesi	Hakkari'nin Turizm Merkezi Meydan Medresesi

EK:2 ANKET FORMU

Anket Sıra No:

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın "2015 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı" Hibe Desteği Almaya Hak Kazanmış Yararlanıcılarla Yapılan Etki Değerlendirme Analizi Anketi

Bu anket Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'na; 2015 yılında uygulanan Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programının sonuçlarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ankette doldurduğunuz veriler başka hiçbir yerde ve farklı amaçlar için kullanılmayacaktır. Anket formlarında gizliliğe riayet edilecek başka kurumlarla paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz cevaplar ajansımızın ilerleyen yıllarda sağlayacağı destekler için ışık tutacak, anketlerin analiz sonuçları bundan sonra uygulanacak olan mali destek programlarında göz önünde bulundurulacaktır. Bu sebeple ankete vereceğiniz cevaplar büyük öneme haizdir. Herhangi bir sorunuz olursa bizimle irtibata geçebilirsiniz. +90 (432) 485 10 23

Göstermiş olduğunuz ilgi ve özen için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız...

Kurum Adı :
Adresi :
İlgili Kişi Adı :
Unvanı :
İmza :

Ajans Adına Anketi Dolduran
Adı – Soyadı:
Görevi :
İmza :
Tarih :

İSTATİSTİKİ BİLGİLER**Soru 1) Yararlanıcının bulunduğu il****Soru 2) Yararlanıcının bulunduğu ilçe****Soru 3) Kurumunuzun ana faaliyet alanı nedir? (Lütfen aşağıdaki şıklardan birini işaretleyiniz.)**☐ Belediye☐ İl Özel İdaresi☐ Organize Sanayi Bölgesi

☐ Küçük Sanayi Sitesi Kooperatifi
☐ Üniversite
☐ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Soru 4) Kurumunuza ait proje eş finansmanın kaynağı nedir?

Özkaynaklar	Banka Kredisi	Diğer
%	%	%

Soru 5) Bu projeden önce, Kurumunuzun yatırımları için hiç banka kredisi kullanmış mıydınız? (Lütfen aşağıdaki şıklardan yalnız 1 tanesini işaretleyiniz.)

- ☐ Hayır, hiç banka kredisi kullanmadık.
- ☐ Evet, banka kredisi kullandık.
- ☐ Kredi başvurumuz kabul edilmedi.

Soru 6) Daha önce başka bir kurum ya da kuruluştan hibe desteği almış mıydınız? (Birden çok şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Daha önce hiçbir destek almadık.
- ☐ Hibe desteği aldık.
- ☐ Destek almaya hak kazandık ancak uygulayamadık.
- ☐ Başvurumuz kabul edilmedi.

Soru 7) Kurumunuzda proje kapsamında aşağıda belirtilen istihdam verilerini yıllara göre doldurunuz.

2017	2018	2019	2020

Soru 8) Kurumunuzda proje kapsamında çalışan dezavantajlı (engelli, eski hükümlü, vs.) birey sayısı kaçtır?

2017	2018	2019	2020

Soru 9) Proje kapsamında aldığınız belgeler nelerdir? (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS, vb.)

.....

Soru 10) Proje sonuçları ile ilgili olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

	2017	2018	2019	2020
Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı(m ²)				
Kurulan Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı (Adet)				
Kurulan Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Çalışan Sayısı (Kişi)				
Çevre Düzenlemesi Yapılan Sanayi Alanı Yüzölçümü (m ²)				
Döşenen Atık Su Boru Hattı Uzunluğu(km)				
Atık Su Arıtımı İçin Yapılan Harcama(TL)				
Atık Su Arıtım Kapasitesi(m ³)				
Kurulan Ortak Hizmet veya Ticaret Alanının Yüzölçümü (m ²)				
Kurulan Ortak Hizmet veya Ticaret Alanında Yer Alan Firma Sayısı (Adet)				
Proje Kapsamında Çevre Düzenlemesi Yapılan Turizm Alanı (m ²)				
Proje Kapsamında Restorasyonu Yapılan Yapı Alanı (m ²)				
Restorasyonu Yapılan Yapı Sayısı (Adet)				
Turizme Kazandırılan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Sayısı(Adet)				
Kurulan/Geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezlerinden Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı				

Soru 11)Projeniz sonucunda kurumunuz için hangileri söylenebilir?

- ☐ Bu proje sayesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla daha önce kurulmamış olan işbirlikleri kurduk.
- ☐ Proje finansmanı için alternatif fon fırsatları konusunda bilgi sağladık.
- ☐ Bu proje sayesinde proje hazırlama ve uygulama kapasitemiz arttı.

Soru 12) Proje kapsamında yapılan tesisten kaynaklı olarak elde ettiğiniz gelir nedir?

2017	2018	2019	2020

Soru 13) Projeden elde ettiğiniz deneyimle başka bir projeyi yürütebilir misiniz?

- ☐ Elde ettiğim deneyimle başka bir projeyi tek başıma yürütebilirim
- ☐ Mevcut bilgilerime başka bir projeyi yürütmeye zorluk yaşıyorum
- ☐ Başka bir projeyi yürütebilirim ancak danışmanlık firmasında yardım alma ihtiyacı hissederim

Soru 14) Uyguladığınız proje ile ilgili aşağıdakilerden hangileri söylenebilir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Bu proje ile Kurumumuzda daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık
- ☐ Bu proje ile Kurum olarak ilk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık ve izledik
- ☐ Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız

Soru 15) Proje kapsamında yaptığınız yatırımları ve elde ettiğiniz çıktıları hala aktif olarak kullanıyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Kısmen

Soru 16) Proje kapsamında yaptığınız yatırımları ve elde ettiğiniz çıktıları kullanamama nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Proje kapsamında inşa edilen/geliştirilen merkezlerin yapı ve kullanım izinlerine yönelik yasal sorunlar
- ☐ İşletme ve bakım için finansal kaynakların temin edilememesi
- ☐ Proje çıktılarını yaygınlaştıramaması veya tanıtımının yapılamaması nedeniyle talep yetersizliği olması
- ☐ Kurumsal strateji ve önceliklerin değişmesi
- ☐ İnsan kaynağının niteliğine ilişkin sorunlar
- ☐ Mevsimsel koşullar (kış mevsiminin uzun sürmesi gibi)
- ☐ Diğer (Açıklayınız.....)

Soru 17) Desteklenen projenizin tamamlanmasının ardından aynı alanda ek faaliyetler/yatırımlar yaptınız mı?

- ☐ Evet (Lütfen Belirtiniz)
- ☐ Hayır

Soru 18) Desteklenen projenizin tamamlanmasının ardından tanıtım ve yaygınlaştırma faaliyetleri yürüttünüz mü?

- ☐ Evet (Lütfen Belirtiniz)
- ☐ Hayır

Soru 19) DAKA'dan destek aldıktan sonra hangi kurumdan destek, hibe veya kredi aldınız? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Banka kredisi
- ☐ İŞKUR
- ☐ Türkiye Kalkınma Bankası
- ☐ Tarım Bakanlığı
- ☐ Avrupa Birliği
- ☐ TÜBİTAK
- ☐ Destek, hibe veya kredi alınmadı
- ☐ Diğer (Belirtiniz.....)

Soru 20) Yararlanmış olduğunuz mali destek programına başvuru nedenleriniz nelerdir? (Birden çok seçenek seçilebilir)

- ☐ Yeni yatırımların yapılmasını sağlamak,
- ☐ Bölgemizdeki insanların yaşam kalitesini artırmak,
- ☐ Bölgemizdeki istihdam olanaklarını arttırmak,
- ☐ Tesisimizi modernize etmek, altyapısını güçlendirmek, kapasitesini artırmak
- ☐ Tesisimizin (kanalizasyon, arıtma tesisi vb.) ihtiyaçlarını karşılamak
- ☐ Çevreyi korumak ve temiz tutmak
- ☐ İmalat, ticaret ve hizmet sektörleri için ortak kullanım alanları oluşturmak
- ☐ Tesisimizin sosyal altyapısını oluşturmak/iyileştirmek,
- ☐ Turizm alanında çevre düzenlemesi yapmak,
- ☐ İlimize/ilçemize/köyümüze gelen turist sayısını ve turizm gelirini artırmak,
- ☐ Restorasyon çalışmaları ile tarihi yapıları turizme kazandırmak,
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

Soru 21) Projeniz sonunda hedeflerinize ulaştığınızı düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet, hedeflerime ulaştım.
☐ Evet, hedeflerime kısmen ulaştım.
☐ Hayır, hiçbir hedefime ulaşamadım.

(Açıklayınız
.....
.....)

Soru 22) Projenizin etkileri ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeler için en uygun seçeneği seçin.

	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmüştü ve Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemiştir ama Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemiştir ve Gerçekleştirilmedi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmesine Rağmen Gerçekleştirilmedi
Kurumumuzun tanınırlığı arttı	☐	☐	☐	☐
Kurumumuzdaki çalışan sayısı arttı	☐	☐	☐	☐
Yeni faaliyet alanlarına girildi	☐	☐	☐	☐
Hizmet kalitemiz arttı	☐	☐	☐	☐
Hizmet çeşitliliğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Proje kültürü yaygınlaştırıldı	☐	☐	☐	☐
Bölgenin tanıtımına katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐
Bölgenin yaşam kalitesinin artmasına katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgede su ve çevre kirliliğinin azaltılmasını sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgedeki atık su yönetimine katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Proje kapsamında faaliyet alanınıza yönelik iyileştirilen/geliştirilen tesis sayısı arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizdeki vatandaşların memnuniyet seviyesi arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizin tanınırlığı arttı	☐	☐	☐	☐
Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Projeyi ilgilendiren alanda bilgi ve yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐

	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmeşti ve Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemişti ama Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemişti ve Gerçekleştirilmedi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmesine Rağmen Gerçekleştirilemedi
Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliğimiz güçlendi	☐	☐	☐	☐
Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik	☐	☐	☐	☐
Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizde bu alanda yeni yatırımlar yapılması sağlandı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizde istihdam artışına katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐
Turizme katkı sağlandı.	☐	☐	☐	☐
Tarihi yapıların restorasyonu konusunda farkındalık oluştu.	☐	☐	☐	☐
Bölge halkının turizme dayalı gelirinde artış yaşandı.	☐	☐	☐	☐

Soru 23) Hibe katkısı almasaydınız proje faaliyetlerini gerçekleştirebilir miydiniz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Proje faaliyetlerini aynen gerçekleştirdik. (Aynı zamanda, aynı bütçe ile aynı bölgede)
- ☐ Proje faaliyetlerini hemen gerçekleştiremez, ertelerdik.
- ☐ Proje faaliyetlerini daha düşük bütçe ile gerçekleştirdik.
- ☐ Proje faaliyetlerini gerçekleştiremezdik.
- ☐ Diğer (Lütfen açıklayınız)

.....

Soru 24) Ajanstan hibe desteği almasaydınız aynı yatırımı ne kadar süre sonraya ertelerdiniz? (Yukarıdaki sorunun 2. şıkkını işaretlemediyseniz lütfen bu soruyu cevaplandırmayınız.)

..... ay

Soru 25) Projeniz kapsamındaki yatırımın gerçekleştirilmesi için, Ajans tarafından sağlanan hibe desteği olmasaydı gerekli kaynağı nasıl temin ederdiniz? (Lütfen aşağıdaki şıklardan yalnız 1 tanesini işaretleyiniz.)

- ☐ Kendi kaynaklarımızı kullanırdık
- ☐ Banka kredisi alırdık
- ☐ Başka kurum ya da kuruluşlardan hibe veya kredi alırdık
- ☐ Proje için gerekli olan kaynağı temin edemezdik
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz.....)

Soru 26) Proje uygulamasından sonra proje kapsamında istihdam edilen personelin kaç tanesi TRB2 Bölgesinin (Bitlis, Hakkari, Muş ve Van) dışından gelmiştir?

.....

Soru 27) İhalenizin/ihalelerinizin yüklenici ve altyüklenici firmaları TRB2 Bölgesi (Bitlis, Hakkari, Muş, Van) firması mıdır?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Soru 28) İhalenizin/ihalelerinizin yüklenici ve altyüklenici firmalarının kullandığı malzemelerin ne kadarı (yüzde kaç) bölge dışından gelmiştir?

.....

Soru 29) Uyguladığımız proje dahilindeki yatırım için aşağıdakilerden hangisi geçerlidir?

- ☐ Bu yatırım bölgemiz için hayati öneme sahiptir.
- ☐ Önemli bir yatırımdır, ancak bölge için hayati değildir.
- ☐ Bu yatırımın kurumumuzun bütün faaliyetleri içindeki önemi küçüktür.

Soru 30) Aşağıdaki ifadeler için en uygun seçeneği seçin

	Cazip	Cazip Değil	Fikrim Yok
Ajans tarafından sağlanan hibe miktarı	☐	☐	☐
Ajans tarafından sağlanan destek oranı	☐	☐	☐
Ajans tarafından yapılan ön ödeme yüzdesi	☐	☐	☐

Soru 31) Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir?

	1 Kesinlikle Katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Kısmen Katılıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle Katılıyorum
Proje Başvuru Rehberi anlaşılırdı	☐	☐	☐	☐	☐
Proje süresince Ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐	☐	☐
Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımını sağladı.	☐	☐	☐	☐	☐
Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür makuldü.	☐	☐	☐	☐	☐
Projenin uygulanması için verilen süre yeterliydi	☐	☐	☐	☐	☐
Proje başvuru aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyuldu.	☐	☐	☐	☐	☐
KAYS'ın (Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi) kullanımında herhangi bir zorluk yaşamadık.	☐	☐	☐	☐	☐

Soru 32) Ajans desteklerinden nasıl haberdar oldunuz?

- ☐ Ajansın tanıtım faaliyetleri
- ☐ Danışman firma
- ☐ Ajansın internet sitesi
- ☐ Firmalardan
- ☐ Basın
- ☐ Diğer (Belirtiniz.....)

Soru 33) İhtiyaçlarınıza uygun bir destek olması halinde Ajanstan tekrar destek almayı düşünür müsünüz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Soru 34) Ajans destek mekanizmasından memnun musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Soru 35) 34. Sorunun cevabı “Hayır” ise nedeni aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- ☐ Ajans mevzuatı ağır prosedürler içermektedir.
- ☐ Proje uygulama süresi yetersizdir.

- ☐ Eş finansman ve teminat zorunluluğu Kurumu finansal olarak zorlamıştır.
- ☐ Danışmanlık sistemi yetersizdir.
- ☐ Diğer..... (Belirtiniz)

Belirtmek istedikleriniz:

İlginiz için teşekkür ederiz.

Notlar (Ajans uzmanı tarafından doldurulacaktır.)

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

DOĞU ANADOLU KALINMA AJANSI

Şerefiye Mahallesi
Cumhuriyet Caddesi
943. Sokak
No:1
İpekyolu/Van

2015 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ
GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI
PROJELERİ MALİ DESTEK PROGRAMI (KÖAPO3)

ŞUBAT 2024

Kalkınma Ajansı Yayınları
Bedelsizdir, Satılamaz.

TC_DAKA

TCDAKA

TCDAKA

TCDAKA

WWW.DAKA.ORG.TR